

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO 954.

CHICAGO, ILL., 24. DECEMBRA (DECEMBER 24), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

“MIR LJUDEM NA ZEMLJI, KI SO DOBRE VOLJE...”

Zopet je tu praznik krščanstva, tajinstveni Božič, rojstvo odrešenika. Dne 25. dec. je božični praznik, kakor vsako leto. Dan pozneje je pozabljen. Cerkve vseh krščanskih konfesij so ta dan napolnjene kakor noben drug dan v letu. Pridigarji govore o miru, o krščanstvu, izveličanju, in vernikom se zdi vse to tako slovesno in vzvišeno.

Božič je danes le še tradicija. Kot praznik je komercializiran. Božična darila, ki so posebno v navadi v tej deželi, pomenijo za trgovce stotine milijone dolarjev dohodkov in milijone dolarjev dobička. Matere, ki vsled revščine ne morejo oskrbeti svojim otročičem daril, plakajo pred vsakim božičem. Nekaj dni po prazniku pozabijo na tugo in njihovo življenje v borbi za bori kruhek teče enakomerno naprej po strugi mizerije.

Na poljih trdega premoga je prizadetih vsled stavke, ki traja od 1. septembra, nad pol milijona ljudi. Tudi med nje se je za par dni naselilo božično razpoloženje, vzlic pomankanju in temni noči, ki jo imajo še pred seboj. Običajnih daril med njimi letoš ni — denar delavskih družin je pošel za potrebnejše stvari. Ali kljub temu, božič je božič! Čemu bi človek vsaj ta dan ne potopil svoje skrbi s prijetnimi občutki!

Lastniki rogov, ki so odbili zahteve svojih delavcev, niso v stiskah. Svojcem so nakupili darov kakor vsako leto. Božič praznujejo razkošno kot običajno. In težko, da se kateri izmed njih spomni na družine stavkujočih premogarjev v vzhodni Pennsylvaniji. Ni vredno.

Blizu Birminghama v Alabami se je dogodila eksplozija v premogovniku, ki ni bila edina v tem letu. Na površje so prinesli nad šestdeset ožganih trupel. Listi so o tej nezgodi priobčili samo kratke novice, kajti take vesti so preveč običajne in niso zanimive. Razun tega so premogarji samo premogarji, katerih je veliko — preveč. Vdove in sirote mislijo drugače, ampak nanje se naš krščanski svet ne ozira. Kar ga je v bližini prizadetih rudarjev in njihovih družin, jim da nekaj simpatije in pri tem ostane.

Srečen božič in pa mir ljudem na zemlji, ki so — dobre volje . . .

“Prosperiteta kraljuje v tej deželi,” pravijo besedniki, ki jo vladajo. Eden glavnih čikaških dnevnikov je nekaj dni pred božičem pisal: “Ako se dobrosrčni meščani ne oglasijo s prispevki v božični fond, bo v Chicagu nad dvajset tisoč revnih otrok ob vsako božično veselje.” Chicago je mesto bogastva. In nad dvajset tisoč otrok bo kljub “dobrodelnosti” ob božično veselje. Pa se družba še čudi, kaj poraja zločince v nižinah.

V Mussolinijevi Italiji so nastopili za katoliško cerkev dobri časi. Fašistični režim je dal Vatikanu mnoge koncesije, ali da se papež za silo opere pred svetom radi svojih prijateljskih odnošajev z Mussolinijevo vlado, je izrekel proti nji nekoliko navidezne graje.

Nemcem v okupiranih krajih (na južnem Tirolskem) je fašistični aparat “velike Italije” prepovedal božična drevesca — ne zato da varuje gozde — ampak da se v Italiji odpravi ta znak nemškega praznovanja božiča. Italijani namreč nimajo božičnih drevesc. Nемец si božične sezone ne more predstavljati brez svojega tradicionalnega drevesca. Nemci so vsled tega fašističnega odloka vzrujeni in protestirajo.

Mussolinijeva politika ni obrnjena samo proti narodnostnim manjšinam. Njen boj je v glavnem naperjen proti socialističnemu delavstvu. Socialistična stranka v današnji Italiji je nelegalna, njeno časopisje zatrto in njene organizacije zadušene. Ali tudi Italija bo dobila svoj božič in socialistični proletariat bo njen odrešenik.

Božič tudi letos ni tako miren kot izgleda v cerkvah. Mnogo je na svetu ljudi, ki niso dobre volje, in da niso, je v veliki meri zasluga nekrščanskega krščanstva. Kitajska se zvija v bolečinah “krščanske” opresije in medsebojnega klanja. Sirija se skuša otresti nadvlade krščanske Francije in francoskim kristjanom se je posrečilo zanetiti med domače rodove medsebojno vojno radi vere. Kristjani se koljejo z mohame-

danci in tujec vlada nad obojimi v svojo korist. V Maroku je borba za osvoboditev izpod vlade evropskega imperializma nekoliko polegla, toda božičnega miru v Maroku ni.

Delavstvo evropskih dežel ječi pod bremenom posledic svetovne vojne. Plačalo je stroške v krvi in sedaj jih plačuje z delom in v denarju. Posledica je, da so milijoni pahnjeni v bedo. Samo en izhod je:

Socializem.

Pravi božič zavlada, kadar bo človeštvo znalo biti sam svoj odrešenik. Sin božji, ki je prišel, kakor razlaga krščanstvo, pred dva tisoč leti na svet da ga odreši s smrtjo na križu, je bil križan za grehe tega sveta in ga odrešil. Potem se je dvignil nazaj v nebo. Ali svet je ostal neodrešen. Sin božji nima moči odrešiti človeštvo.

Človeštvo jo ima, kajti moč, odrešiti sebe, je samo v njegovih rokah.

Bergerjeva predloga za priznanje sovjetske Rusije.

V senatu je vodilni zagovornik za priznanje sovjetske Rusije od strani ameriške vlade senator Borah, ki je tudi v tem zasedanju vložil predloga za priznanje, a razprava o nji je odložena.

V poslanski zbornici je predložil resolucijo za priznanje sovjetske Rusije socialistični kongresnik Victor Berger, v kateri pravi med drugim, da ni briga Združenih držav kakšno formo vlade imajo Rusi. Briga te dežele je le, da-li je sedanja ruska vlada stabilna. Če je dobra za večino prebivalstva katero mora živeti pod njo, mora biti dobra tudi za ameriško vlado.

Sodrug Berger v resoluciji sarkastično vprašuje, kakšen smisel naj ima odklanjanje ameriške vlade priznati sovjetski režim, ko vendar vemo, da so ga priznali ameriški bankirji in industrialci.

Ker je ameriška vlada priznala fašistično vlado v Italiji, vlado diktatorjo Primo Riverse v Španiji in Hortyja na Ogrskem, čemu naj bi odrekala priznati vlado v Moskvi? Priznala je prejšnji carski režim, bila je v prijateljskih odnošajih s sultanovo Turčijo, in če jo niso vodili hinavski sentimentalni motivi pri drugih, zakaj ravno pri vprašanju obnovitve diplomatskih odnošajev z Rusijo?

Sovjetska trgovska in industrialna komisija potuje sedaj po Združenih državah in v krogih ameriških bankirjev in industrialcev jo povsod prijazno sprejemajo. Kralji Wall Streeta so bili s člani omenjene komisije na banketu, kjer so se prijateljsko razgovarjali.

Rusija ima v Washingtonu neoficijalne zastopnike, ki imajo svoj stan samo preko ceste od palače v kateri je urad ameriškega državne-

ga tajnika Kellogga. Amerikanci trgujejo z Rusijo. Ameriški bankirji investirajo svoj denar v Rusiji s posredovanjem nemških bankirjev. Wall Street posodi npr. nemškimi bankirjem, ti ga posodijo nemškimi industrialcem, in slednji ga investirajo v nemška-ruska podjetja v Rusiji.

Ako Rusi proglašajo doktrino, da ker že obstoje razredne vlade, imajo pravico do nje tudi delavci in kmetje, ne samo posedujoči sloji, so v tej razlagi v pravem, je dejal kongresnik Berger. "Združene države ne bodo pridobile ničesar s svojo nevzdržljivo pozicijo proti Rusiji, kateri odrekajo vstop v družbo držav," je dejal zbornici in vladi edini socialistični zastopnik v kongresu.

Gotovo viri poročajo, da je Čičerin, ruski komisar za zunanje zadeve, zopet napravil nekaj potez da zadovolji ameriško vlado, kajti Rusiji je mnogo na tem, da zavladajo med njo in to deželo normalni diplomatski in trgovski odnošaji. Sovjetska Rusija rabi predvsem kredite, ki jih ji evropski kapitalisti in bankirji ne morejo dati v zadostni meri. Vesti "iz zanesljivih virov," da je sovjetska vlada pripravljena priznati carske dolgove Združenim državam in jih plačati, ako ji ameriška vlada da zadostne koncesije, se poslednje čase zopet trdovratno ponavljajo.

Združene države so danes edina velesila, ki še ni priznala sovjetske Rusije. Ker v ameriškem kongresu ni močnih delavskih strank, ki bi mogle napraviti na vlado zadosten pritisk, je priznanje odvisno od sporazuma, in iz Čičerinovih izjav je razvidno, da se je Rusija pripravljena sporazumeti in popustiti v marsičem v čemur bi pred par leti ne bilo govora. Nikakor pa se ne bo uklonila poniževalnim diktatom Coolidgeovega državnega tajnika, in do tega spoznanja je administracija v Washingtonu lahko že davno prišla.

"Proletarec" izhaja dvajset let. Ves čas ga vzdržujejo delavci za delavce. Ves čas je zvest svojemu namenu — delu za socializem. Širite "Proletarca"!

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je **954**
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam potече. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

William Z. Foster.

William Z. Foster je postal ameriški javnosti splošno znan v veliki generalni stavki jeklarskega delavstva pred petimi leti, ko so ga prizadele unije imenovala za načelnika stavkujočega delavstva. Tedaj še ni bil komunist. Ko so kapitalistični listi tekom stavke "odkrili" dejstvo, da je bil Foster svoječasnno član I. W. W. in spisal za to sindikalistično organizacijo par brošur, so zagnali proti njemu velik krik, branili pa so ga v javnosti pred napadi odborniki raznih unij. Le Gompers mu ni bil nikoli naklonjen; slednji je tudi nasprotoval proglasitvi stavke, češ, da jeklarsko delavstvo nanjo še ni dovolj pripravljeno in organizirano. Radikalci pa so odvrčali, da se Gompers boji jeklarskega delavstva v svoji federaciji, ker bi ogrozilo njegovo konservativno stališče.

Stavka je bila izgubljena in ameriška javnost se ni več zanimala za Fosterja, ki je potem odpotoval na prigovarjanje ameriških komunistov v Rusijo in postal njihov zaupnik. Ko se je vrnil, se ni izdajal za komunisto, ni pa skrival, da je prijatelj sovjetske Rusije. Spisal je nji in njeni revoluciji knjigo, katera je dosegla precej veliko cirkulacijo.

Potem je sledila znana konvencija komunistične stranke v neki šumi v Michiganu, na kateri je bil tudi Foster. Nekaj dni poprej so vdrli detektivi v urad njegovega lista v Chicagu in pobrali knjige in rekorde, češ, da imajo dokaze da je Foster "nevaren revolucionar". Konvencija v Michiganu je bila znana agentom "justičnega" departmenta. Počakali so, da so se delegatje zbrali in par dni razpravljali, potem pa so jo obkolili in nekaj udeležencev aretirali. Foster se je vrnil dozdevno neopažen in je tajil, da je bil delegat na konvenciji, dokler mu niso na obravnavi v Michiganu dokazali, da je bil navzoč in sodeloval kot delegat.

John Fitzpatrick, predsednik čikaške delavske federacije, katerega so komunisti imeli zelo v čisljih, je posređoval, da je prevzel zagovornišvo Fosterja in Ruthenberga znani advokat Frank P. Walsh. Fitzpatrick je bil baje uverjen, da Foster ni član podzemne komunistične stranke in da je le žrtev persekucij in zarot ker si je nakopal sovrašvo plutokracije vsled svojega delovanja v jeklarski stavki. Pozneje je Fitzpatrick pretrgal prijateljstvo s Fosterjem, za vzrok spora med njima pa so navedli, da je Foster govoril Fitzpatricku neresnico in ga s tem prevaril.

Fosterjev ugled v ameriški komunistični stranki, ki se je po michiganski konvenciji prelevila v legalno Workers' Party, je naglo raste. Pred dvema leti je zasenčil Ruthenberga in postal je voditelj svoje stranke. Od tedaj naprej datira spor med Fosterjem in Ruthenbergom. Prvi je bil predsednik, in drugi tajnik stranke. Prvi je bil za koncentriranje komunistične pro-

pagande v unijah, drugi je za širšo politiko na podlagi gesla "za kmečko in delavsko stranko". Boj med njima je postal skrajno oster. Na konvenciji Workers' Party koncem letošnjega poletja je Foster ohranil večino delegatov, toda vmes je prišlo Zinovjevo posređovanje in pristrgilo Fosterju peroti. Zinovjev se je postavil na stran Ruthenberga in ukazal Fosterjevi večini, da mora dati vodstvo stranke Ruthenbergovi skupini. Urad predsednika Workers' Party je bil ukinjen zaradi Fosterja. Danes je diktator ameriških komunistov zopet Ruthenberg, toda frakcijski boj je njegovo stranko temeljito oslabil. Njeno angleško glasilo "Daily Worker" je trpelo na cirkulaciji in zagazilo v velik primankljaj. Njena tiskarna dela občutno izgubo. Skoro vse njene federacije razjedajo notranji boji, dasi stranka skuša federacije razpustiti in reorganizirati njihovo članstvo v industrialne in residenčne celice, ki bi bile pod kontrolo članov Amerikancev. Nemška federacija je razbita, njen dnevnik, ki je bil največji strankin list, pa je danes v boju proti stranki in njenemu voditelju Ruthenbergu. Foster je potisnjen v ozadje brez hrupa, kajti komunistično časopisje sme pisati samo to kar mu dovoli centralno vodstvo.

***

"POŠLJITE ŠE KOLE-DARJE..."

"Ameriški družinski koledar" letnik 1296 smo pričeli razpošiljati 14. decembra. Še predno smo izpolnili vsa naročila ki smo jih dobili do tega časa, so že pričela prihajati nova: "Pošljite še Koledarje". Še deset, še dvajset, še petnajst in tako dalje.

Dvanajsti letnik "Ameriškega družinskega koledarja" je napravil na naše čitajoče občinstvo najboljši vtis.

Neki naročnik iz Pennsylvanije piše: "Koledar je zelo okusno urejen. Povest Toneta Seliškarja "Duša v plamenih" je vredna več kakor je cena koledarju. Prav rad dam 75c za tako knjigo. Pošljite dva koledarja v stari kraj na sledeče naslove..."

Naš prijatelj iz Clevelanda, ki ni novinec v poznavanju literature, piše:

"Čestitam Vam na lepem delu. Tak koledar je vreden vsega priznanja. Škoda, ker ni obsežnejši. Ali ne bi mogli v bodoče izdajati večjega? Vprašajte vaše vodilne zastopnike, ki ga razpečavajo, če bi bili ljudje pripravljene plačati dolar za povečan koledar. Te informacije bi morali iskati takoj, dokler vlada za Koledar še zanimanje".

Primerjajte "Ameriški družinski koledar" z drugimi koledarji in potem presočajte sami.

Naročila pošljite: "Proletarec", 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Za manjša naročila lahko pošljite poštno znamke.

Položaj v nemški komunistični stranki.

Sledeči članek ponatiskujemo iz ljubljanskega "Delavsko-kmetskega lista" z dne 12. novembra t. l. "D. K. L." je glasilo komunistične struje v Sloveniji, katera zastopa taktiko sporazuma, dasi jo v praksi zelo slabo izvaja. Ruth Fisher, ki jo članek omenja, se je pojavila po zadnjih državnozbornih volitvah nenadoma na vodstvu nemške kom. stranke. Pričela je s silovito gonjo proti nemški socialni demokraciji in s tem povzročila škodo ne le svoji stranki ampak tudi zunanji politiki sov. Rusije. Kakor več drugih nemških kom. voditeljev pred njo, tako je kominterneta tudi njo potisnila v ozadje. Članek ponatiskujemo, da z njim pokažemo nestalnost in brezmiselnost komunistične taktike, ki danes proglašajo socialiste za izdajalce in lopove, jutri pa prisega, da je pripravljena na sporazum in delati s temi "izdajalci" v enotni fronti.

Za vsakega od nas mora biti poučljivo vedeti o stanju in razvoju proletarskih strank v velikih državah. Za rusko stranko je brezdvomno najvažnejša nemška stranka. Vsi naši bralci se še spominjajo, da je eksekutiva kominterne poslala nemški kom. stranki odprto pismo, v katerem graja napake njenega vodstva in ji odločno nasvetuje taktiko zblizanja s socialdemokratskimi delavci. S tem v zvezi je tudi morala izstopiti iz centralnega odbora Ruth Fischer, voditeljica ekstremne levice. Kaj je bila glavna napaka teh nemških skrajnih levičarjev?

Zinovjev, predsednik kominterne, piše o tem:

"Najhujše zlo je v tem, da je med našimi in socialdemokratskimi delavci po priznanju same Ruth Fischer nastal zid, ki je postajal vedno višji. One delavske delegacije, ki so obiskale sovjetsko unijo, med njimi tudi nemška, so dokazale, da je mogoče zblizanje s socialdemokratskimi delavci. Ogromne taktične napade Fischer-Maslove (vodilne komunistične) skupine pa so dovedle do tega, da se zid med komunisti in socialdem. delavci ni zožil, ampak da je postajal vedno debelejši. Skrajni levičarji so zapadli v obupno "komunistično megalomanijo" in so kričali na vsakem cestnem vogalu: Mi smo edina delavska stranka Nemčije! Skrajni levičarji niso znali voditi pravilne agitacije. Niso znali potegniti meje med Scheidemannovci in socialdem. maso.

Med našimi pogovori z nemško delavsko delegacijo smo slišali take očitke: Vaši komunisti izjavljajo, da nočejo razgovarjati z nami. Če pa že začno kake pogovore, jih ne znajo voditi. Drugi nemški delavci — obratni zaupnik — se je pritoževal: Mesto da z menoj sodružno debatirajo, postopajo napram meni kot napram buržuju."

Potem nadaljuje Zinovjev:

"Končno smo videli, da skrajno levičarska skupina vleče stranko nazaj, da noče in ne zna govoriti s socialdemokratskimi delavci, da v današnjem položaju delnega zatišja ne zna obravnavati dnevnih vprašanj delavskega gibanja. Nedavno nam je rekla R. Fischer: Naši komunistični delavci nočejo in ne morejo vršiti vsakodnevnega dela. Jasno je, da je ona izgubila vsak ključ za razumevanje resničnega razpoloženja delavcev. Ona ne razume vsakodnevnega dela, delavci to izbornoro razumejo. Delavska masa vendar živi v vsakdanjosti. Socialdemokrati lovijo ravno s tem delavce, ker komunisti pod vodstvom ultralevičarjev niso znali pravilno braniti dnevnih interesov v davčnem, draginjskem,

stanovanjskem vprašanju, v vseh onih vprašanjih, ki tvorijo vsakodnevno delavčevno življenje . . .

V takem položaju smo morali ukreniti odločne korake in dati vodstvo delavski grupi okrog Thaelmanna." (Komunistični kandidat za zadnje predsedniške volitve v Nemčiji; on je hamburški delavec. Op. ur. "D. K. L.")

In uspeh nove taktike in vodstva se je takoj videl pri volitvah v Berlinu.

Naj si zapišejo za ušesa Zinovjeve besede tudi naši maloštevilni "ultralevičarji".

***

"Narodno gledališče za jugoslovanske naselbine v Ameriki".

V New-Yorku so pred par meseci pričeli delati načrte za osnovanje Narodnega gledališča za jugoslovanske naselbine v Ameriki. V koliko je ideja izvedljiva, če se bo sploh uresničila, bo pokazala bodočnost. Za uresničenje bo potrebovala vsekakor veliko več kakor lepe besede in dolge slavospeve.

Na sestanku dne 11. novembra v New Yorku je bil izvoljen začasni odbor Narodnega gledališča, v katerem so profesor Žarko Savić, Ivan Mladineo, Rajner Hlača, Voja Popin-Uja, Avgusta Danilova, Anka Sretkov, ga. Krivokapić in K. Joksimović.

V odboru, ki je priredil omenjeni sestanek, so podpisani profesor I. M. Pupin, J. K. Duletić, R. Hlača, Gjuro Kovačević, Lj. Salević, S. Hotalarević, profesor Žarko Savić, Ivan Mladineo, Milan Dutina, R. Čupurđija in D. Trbović.

Resolucija, ki jo je newyorški sestanek po razpravi in referatih sprejel, se glasi:

"Po zaslišanju obširnega strokovnjaškega in podrobno izdelanega referata profesorja gosp. Savića o značaju in potrebi ostvaritve Narodnega Gledališča za jugoslovanske naselbine, in po

Zaslišanju velikega števila prisotnih govornikov, ki so vsi brez razlike naglašali izredno potrebo in važnost ostvaritve takine ustanove, sklenjeno je:

Da voljeni Začasni odbor takoj stopi v dotiko s predstavniki kulturno prosvetnega življenja in jugoslovanskih ustanov po Ameriki in Kanadi, ter na podlagi dobljenih odgovorov začne z osnovanjem Glavnega in stalnega odbora za organiziranje, ostvaritev in povzdigo Narodnega Gledališča za jugoslovanske naselbine v Ameriki. Ta Glavni odbor ustvari tudi finančno podlago, potrebno za osnovanje te ustanove."

Poslano poročilo na časopisje, iz katerega črpamo, pravi, da so Narodna (državna) gledališča v Zagrebu, Ljubljani, Belgradu in Sarajevu dala temu amerškemu jugoslovanskemu Narodnemu gledališču na razpolago izvrstno opremljeno in izbrano garderobo, kakor tudi gledališko literaturo iz slovenskih, hrvaških in srbskih repertoarjev. Poročilo pravi, da so glavne prvovrstne gledališke moči (igralci in igralkе) že tu, nekaj pa jih pride še iz Jugoslavije. Profesor Savić potuje po jugoslovanskih naselbinah na koncertni turi in obenem predava o potrebi takega gledališča za naše kolonije.

Ga. Avgusta Danilova je rekla na sestanku v New Yorku med drugim:

"Nemci, Madžari, Židje, Francozi, Irci, Španci in vsi narodi sveta, a da ne omenjam posebej bratov Rusov, ki vodijo celo gledališko armado po tej ogromni deželi, imajo svoja gledališča, svoje hrame umetnosti,

v katerih se ne le vzdržuje in krepi narodni duh med njihovimi rojaki v tej veliki domovini, temveč tudi vrši izvrstna propaganda v korist njihovih starih domovin.

"Le mi jugoslovanski naseljenci nimamo ničesar, kar bi dvigalo do navduševanja in krepilo narodni duh, a narodu ameriške domovine, gostoljubnim Amerikanem predstavljalo, in jih upozarjalo ne le na umetniške sposobnosti in veličino našega naroda in domovine, temveč tudi na našo veliko, težko in slavno zgodovinsko preteklost in s tem povzročilo, da bi razumeli tudi našo politično sedanost, ne pa da nas ocenjujejo in sodijo le na podlagi hudobnih, vtihotapljenih sovražnih poročil, vesti in člankov v dnevnih časopisih te dežele, ki služijo slabemu okusu čitajočega občinstva, nikdar ne dovoljno sitega senzacij, brez obzira na izvir in resničnost poročil."

Ga. Danilova je imela torej naroden govor, narodni govori pa so si vsi podobni. Lahko bi naslovila nekaj kritičnih besed tudi na jugoslovansko narodno gospodo v tej deželi, ki veliko frazira in zelo malo stori.

Kaj bi sploh bilo z jugoslovansko dramatiko v Ameriki, če bi jo ne gojili, kolikor pač morejo, delavski odri? Gospa Danilova bi tudi o tem lahko izpregovorila nekoliko besed, ker ima izkušnje, če ne od drugod, iz Clevelanda.

Garderobo bi dala temu gledališču, ki bi potovalo po jugoslovanskih naselbinah, na razpolago Narodna gledališča v Jugoslaviji, istotako dramsko literaturo. To je en zelo važen prispevek. Drugo še važnejše vprašanje je problem financ. Med ameriški Jugoslovani jih ni prav dosti, ki bi čutili kako posebno potrebo po dobrih dramskih predstavah. S seboj jo niso prinesli, tukaj se je pa tudi niso mnogo navzeli. Naša dramatika v naselbinah se mora povsod boriti s številnimi težkočami. Delo ni nikjer plačano, ne igralcem, ne režiji. Cleveland edini je nekaj časa delal izjemo, ker je plačal režijo, toda ni mogel vztrajati.

"Narodno gledališče za jugoslovanske naselbine v Ameriki" si bo moralo nabaviti mnogo scenerije, kajti povsod jo ne bo dobilo na razpolago. Če bo hotelo napraviti dober vtis s svojimi predstavami, bo moralo najemati gledališča, ali pa pripravne dvorane z dobrimi gledališkimi odri. To bo stalo precej. Osojbe ne bo moglo živeti od zraka, torej zopet veliki stroški. Prevozní in potni izdatki bi bili tudi visoki.

Vstopnina na predstave jih ne bo niti od daleč pokrila. To bi lahko potrdile tudi tiste "gledališke družbe", ki so že "potovale" po naših naselbinah. Nekaj bi o tem lahko povedal npr. L. Trugar.

Edini izhod je subvencija. Mesto Chicago ne bi imelo opere, če ne bi bilo subvencije. Pet sto oseb ji garantira najmanj tisoč dolarjev na leto vsaka, skupaj pol milijona. Njen deficit je povprečno okrog tri do štiri sto tisoč dolarjev vsako sezono, ki traja komaj kake tri mesece. Gledališča v Jugoslaviji subvencira država.

Da-li bo Narodno gledališče postalo kedaj dejstvo in izvrševalo svoj namen, je odvisno torej od financ. Finančno pomoč bi mu lahko nudili premožnejši ameriški Jugoslovani, če hočejo biti narodni tudi v dejanjih, ne samo v navdušujočih besedah. 400 premožnih narodnih Jugoslovancov, ki bi prispevali vsak sto dolarjev na leto, pa bi nemara lahko imeli precej dobro potovalno gledališče, katero bi se z dohodki vstopnine in s to subvencijo že moglo vzdržati. Drugače bo težko kaj.

Moralo pa bi živeti kot gledališče samo za dramsko umetnost! Če bi funkcioniralo le kot instrument za razglaševanje "naše velike, slavne zgodovinske preteklosti", bi zgrešilo cilj, in z navduševanjem in krepilom narodnega duha ne bi bilo nič. Med jugoslovanskim stanovništvom v ameriških mestih in malimi šovinistično narodnimi krožki, ki se jih dobi npr. v New Yorku in nekaj malega v Clevelandu, je velika razlika. Kulturni narodi ne krepe narodni duh s frazastimi govorancami. Uveljavljajo se s svojo kulturo in drugimi rečmi, ki jih je vredno pokazati. In pa z višino napredka, ki jo ima ta ali oni narod. Jugoslovani smo v tem oziru, bilo tukaj ali tam, bolj med zadnjimi in svet nas pozna in razglaša za take. Smo v izobrazbi morda malo višji od povprečnega Rusa, toda nimamo ruske kulture in nismo veliki kakor so Rusi. Zato smo v očeh tujcev še manjši kot smo. Da se dvignemo, je treba dvigniti nivo izobrazbe našega povprečnega človeka.

Naša inteligenca je že mnogo obljubila, a malo storila. Mogoče je, da ji delo otežkočajo čudne razmere, ki vladajo med nami, kajti večina "narodnih" voditeljev med ameriški Jugoslovani je smatrala narod za "jazbece" (slučaj Zotti, ki je najbolj znan, toda ni edin), in tudi danes ni mnogo bolje.

Kdor želi več podatkov v zvezi z namerovanim Narodnim gledališčem, naj se obrne na začasni odbor na naslov 443 W. 22nd St., New York City.

Pošiljanje dolarjev v pismih in malo slike iz Jugoslavije.

Po vojni, ko so bile denarne zveze med Ameriko in centralnimi ter mnogimi drugimi državami v Evropi slabe, so naseljenci v Združenih državah pošiljali mnogo gotovine v pismih. Tega načina pošiljanja denarja so se v veliki meri posluževali tudi pred vojno, dasi ni bil nikoli zanesljiv in varen. Odpiranje ameriških pisem — lov za dolarji — ni bil nikoli osamljen slučaj.

Odpiranje ameriških pisem na debelo je bilo po vojni v modi tudi v Jugoslaviji, in ljubljanska pošta v tem oziru ni bila izjema. Tukajšnji rojaki so pošiljali denar v "stari kraj" svojim dragim in v potrebi se nahajajočim sorodnikom in prijateljem, poštni uradniki, seveda ne vsi, so pa smatrali, da je vseeno kdo dobi denar, pa so ga sami pobrali iz pisem. To nečedno afero je razkril, kolikor je nam iz raznih virov znano, neki poštni uradnik po imenu Milan Detela. Iz tega je nastal precej velik škandal. Sledile so aretacije in obširne preiskave. Nekateri krivci so tatvine priznali, a glavni se je po ameriško "izmazal". Govorili so, da mu je pomagalo to, ker je bil eden njegov sorodnik tajnik v poštnem ministerstvu v Belgradu. Protekcija pa je tudi v Jugoslaviji dobro sredstvo za zakrivanje nepoštenosti. Preiskave so dognale, da je imel ta uradnik z zaslonbo v poštnem ministerstvu branilne vloge na raznih bankah. Na vprašanja, kako je prišel do njih, je dejal, da je vse te vsote "priveržil" z valuto. Priče so sicer zatrjevale drugače, ali preiskovalni uradniki so jih proglasili za "nezanesljive". Obtoženi so krivci so ga obremenili s svojimi izpovedmi, ali to so odgovorni funkcionarji tolmačili za poskus, da se tudi njega povleče "v kašo". Pri temu uradniku so našli tudi dragocen prstan z 9 briljanti, ameriškega izdelka, vreden po tedanji valuti do 50,000 kron. Ker je bil osumljen, so ga naravno vprašali, kje ga je dobil. Po-

jasnjeval je, da ga je dobil od nekega njemu "neznane-ga" potnika, ki je prišel iz Amerike skozi Ljubljano, katerega pa potem ni več našel. Preiskovalci so mu verjeli, ga očistili sumnje in mu prstan vrnil, ravno tako zaplenjene hranilne knjižice. Sprejeli so ga nazaj v službo in mu dali celo 3.000 kron odškodnine za čas, ko vsled preiskave in osumljenja ni bil v službi.

Dotičnika, ki je največ pripomogel do teh razkritij tatvin iz ameriških pisem, so pa — vpokojili! Za vzrok so navedli, da je po krivem sumničil. Ali pravi vzrok je bil, da ni imel "protekcije". In tako je ob službo, ker je hotel da bi na pošti vladala poštenost, ne pa kraja.

Ako bi dotični uradnik, ki je prišel iz preiskave oproščen, "mogel najti" naprimer tistega ki mu je "dal" prstan, bi se stvar najbrž malo drugače zaključila. Ali vrag vedi, kdo ga je poslal, oziroma kdo je bil tisti "tujec"! Če je bil prstan poslan iz Amerike, se je to zgodilo v letih 1919—20. Tisti, ki ga je poslal, bi lahko malo posvetil v to afero s tem, da bi opisal prstan, označil čas ko ga je poslal, naslov prejemnika in druge podrobnosti, ter vse to sporočil na naše uredništvo. Mi bi potem podvzeli nadaljne korake.

Franc Pavaletz—Maribor:

Kako porabiti preostanek milijondolarskega sklada?

(Dopis iz "stare domovine".)

Nisem sicer upravičen, da se vmešavam v polemiko, ki se je v eni izmed zadnjih števil "Proletarca" razvila med bivšim tajnikom J. R. Z. in sodrugom F. Z., glede uporabe "preostanka milijondolarskega sklada", vendar smatram za svojo dolžnost, da po svojih močeh pripomorem k razbistrenju pojmov, kar bo končno omogočilo pravilno presojo in pravičen zaključek.

Predvsem "Glasbena Matica" in "Dom za slepce". Kako je Glasbena Matica, meščansko-kulturna institucija prišla do tega, da je započela akcijo v prid sezidanja "Doma za slepce", je seveda težko reči. Njeni statuti (pravila) ne poznajo nikakoh določb v socialno-političnih ali dobrodelnih podvzetjih, vzlic temu se je naenkrat postavila na čelo te akcije.

Kar se tiče ideje same, da je "Dom za slepce" socialna potreba, ji ne more nihče oporekati. (Razen, da "Glasbena Matica", ki skrbno goji nacionalistične bojne pesmi, ne pa proletarskih v znamenju bratstva in solidarnosti, taki akciji vzame moralno oporo, ker pripravljaja narod duhovno na nove poboje, ki bodo število slepih le še povečali.) In dolžnost države bi bila, da se za take institucije briga. Žal to danes ni slučaj. Meščansko-fevdalne stranke, ki v Jugoslaviji vedre in oblačijo, ne poznajo socialnih dolžnosti, niti humanitarnih; one skrbe za oboroževalne kredite in ustrezajo željam vojnega ministerstva s tem, da skoro tretjino dohodkov državnega proračuna stavijo njemu na razpolago. Slepici in invalidi so tisti, ki so to politiko drago plačali s krvjo, danes pa so te žrtve svetovne vojne nepotrebne nadlega, za katero v državnih blagajnah ni denarja.

Tem razmeram je treba napraviti konec. Cilja pa ne bomo dosegli, če bomo državi odvzeli skrb za žrtve politike vladajočih strank. Niti ne bomo tem žrtvam trajno olajšali gorja, če jim trenutno pomagamo iz bede in jih spravimo pod krov.

Konec socialnemu škandalu more napraviti samo temeljita sprememba vse notranje in zunanje politike v državi. Cilj bomo dosegli samo tedaj, če bo socialistično gibanje samopašnosti meščansko fevdalnih strank v državi napravilo konec. Sprememba režima, sprememba dosedanjega "reda" s soodločevanjem ali pa absolutnim odločevanjem proletariata, socialistične stranke, more rešiti slepce in invalide, pa tudi vse ljudstvo, prve iz bede, druge pred pretečo nevarnostjo, da jih doleti usoda dosedanjih vojnih žrtev.

Delavstvu, ki je v Jugoslaviji politično brezpravno, gospodarsko izkoriščano in socialno zatirano ter vsled tega kulturno zaostalo, je treba pomagati. Omenimo naj samo zakon o "zaščiti države", ki tepe izključno delavca; prepoved stavk in militariziranje rudarjev in železničarjev, če se hočejo braniti pred izkoriščanjem po kapitalistu; izigravanje socialne zakonodaje, sistiranje starostnega zavarovanja, brezposelni ki so sami sebi prepuščeni itd.

Socialistična stranka Jugoslavije in pa strokovne, kulturne in gospodarske organizacije imajo v takih razmerah ne samo težko, ampak večkrat tudi brezupno stališče. Osvoboditi delavske mase vplivov meščanskih strank, ki stoje vse na eni — monarhistični — liniji, je velika naloga. Zbiranje teh mas njihova življenska zadača.

J. R. Z. je politična ustanova, pa tudi če bi bila dobrodelna, bi političnega karakterja ne izgubila (misijske zbirke za zamorčke so najboljši dokaz za to. Njihov namen je širiti politično moč klerikalizma in služiti za orodje imperializmu). Amer. rojaki, sodrugi, ki so spoznali, da je delavska razredna politika obenem tudi republikansko gibanje, so prav zadeli. Če more biti govora o pomoči rojakom v starem kraju, potem morate vsi tisti, ki ste morali s trebuhom za kruhom v širni svet, baš radi politike meščansko-fevdalnih in kapitalističnih strank, ki so vas napravile brezdomovincem, reči samo eno, da je treba pomagati tistim, ki so danes v enakem položaju, če ne na slabšem, ker se izseliti sploh ne morejo.

Delavstvo je treba organizirati in učiti. V Sloveniji nam pred vsem manjka delavskih domov, ki so ognjišča delavskega političnega, strokovnega, kulturnega in gospodarskega gibanja. J.R.Z. bi storilo veliko delo, če bi to akcijo podprlo in tako pomagalo Socialistični stranki Jugoslavije, strokovnim organizacijam, socialističnemu kulturnemu gibanju in socialističnim gospodarskim organizacijam na noge.

To sporočiti sodrugom preko oceana sem smatral za svojo dolžnost, baš v trenutku, ko vidim s kakšnimi težkočami se mora boriti delavsko socialistično gibanje v tem pogledu. N. pr. v Mariboru, kjer se je započela akcija za zgradbo "Delavskega doma". Razpisali smo deleže po 125 Din. in započeli zbirko. Vsak žrtvuje po svojih močeh, tako tudi naše organizacije. Vprašanje je le, kdaj bomo nabrali svoto Din. 500.000 (okoli 810.000), ki je potrebna za zgradbo. Čas pa hiti in priganja.

Če se odločite za to vrsto pomoči, ste zadostili nalogam, ki si jih je stavilo J.R.Z. Dvigniti in osvoboditi delavski razred, se pravi pomagati slepcem in invalidom.

(V slučaju, da bi se ameriški sodrugi zanimali za stavbno akcijo "Delavskega doma" v Mariboru, jim je odbor za zgradbo Delavskega doma v Mariboru, Ruška cesta 5, z informacijami na razpolago.)

“American Appeal” in “srečno Novo leto!”

Anton Žagar.

Spominjam se, kako smo se v detinskih letih veselili božičnih praznikov in prihoda Novega leta. Otroci smo bili pred božičnimi prazniki in “Miklavžem” par tednov zelo pridni. Ubogali smo starše kakor nobenkrat poprej. Bili smo nenormalno pridni vsled nestrpnega pričakovanja v veselje, katerega prinesejo prazniki. Tako nas je naučila tradicija.

Toda če pogledamo stvar s praktične strani življenja, ali smo se imeli česa veseliti? Vse veselje v praktičnem smislu je bilo zapopadeno v Miklavževih darilih, v poticah in drugih boljših jedilih ki jih človek ni deležen vsak dan, in mogoče smo dobili “za božič” nove čevlje in novo obleko (kar bi morali dobiti vseeno, ker tudi otrok ne more hoditi bos v zimskem času).

Ko otrok doraste in je vržen v valove življenja, ga mine detinska domišljija. Božič pride in odide. Novoletna voščila se izrekajo večinoma tjavendan. Dan po novem letu je treba zopet na delo kdor ga ima, kdor ga nima, in teh je posebno v zimskem času zelo veliko, begajo za njim od tovarne do tovarne, od rudnika do rudnika. To se seveda ne tiče gospodarjev, kajti tem se ni treba ubijati s takimi skrbmi.

Kapitalistično časopisje nam mnogo pripoveduje o prosperiteti. Nikjer ni takega blagostanja kakor v tej deželi, nam dan za dnem veselo oznanjajo. Mesa imamo v kapitalistični Ameriki dosti in povprečna oseba ga porabi več kakor v kaki evropski ali azijski deželi. Mnogim pa ga vendar primanjkuje, nele mesa, ampak tudi druge hrane. Ni dela, ni denarja.

Ob novoletnih praznikih dobe delavci navadno tudi nekaj dni počitnic, kar v večina slučajih pomeni prikrajšanje na plači. To se delavcu pozna, posebno če ima večkrat v letu take počitnice. Povprečna plača povprečnega ameriškega delavca je nizka. Če ne gara stalno, postane še nižja.

Stavkujoči premogarji na antracitnih poljih imajo tudi počitnice, katerih niso prav nič veseli. Vzeli so si jih, ker v danih okolščinah ni bilo druge poti. Boljše je iti v borbo, kakor pa udano sprejeti plačo in druge delovne pogoje operatorjev. In zato stavkajo že štiri mesece. Silent Coolidge ne ve, ali pa noče vedeti ničesar o teh počitnicah. Kako pa bi potem mogel govoriti o prosperiteti, ako bi zvedel, da trpi v tej stavki pomankanje nad pol milijona ljudi? Če bi rekel za stavkujoče delavce simpatično besedo, bi se zameril Wall Streetu, tega pa on nikakor ne sme, ako hoče l. 1928 zopet “runati” za prezidenta. Delavec, garaj in se ne upiraj, če hočeš da se ne zameriš in da ne kršiš pisane in nepisane zakone! “Tako je naredila posvetna postava,” je dejal Ivan Cankar v knjigi “Hlapec Jernej in njegova pravica”, in tako mora biti. Bodi hvaležen, da imaš kapitaliste, ki ti dajo delo in “prosperiteto”! In mnogi delavci so res hvaležni. “Kapitalist mi da delo, in če ne on, kdo drugi naj mi ga da?” vprašuje tak delavec. On ne odobrava borbe proti kapitalizmu, ker se boji, da ga delodajalec odslovi vsled nelojalnosti do kompanije. Boji se zmage zavednega delavstva, ker bi potem nastala kriza, kajti kapitalist bi “šapo” zaprl. L. 1924 je zmagal kandidat kapitalističnih interesov Calvin Coolidge, toda delavce so vse-

eno odslavljali, znižujejo jim plače in zapirajo “šape”. “Srečno Novo leto” nam torej ne prinese ničesar kar nismo imeli že 31. decembra.

Nekaj veselega pa se je vendarle zgodilo, nekaj kar nas navdaja z novim ognjem navdušenja. Takoj po Novem letu namreč izide prva številka tednika “AMERICAN APPEAL”, katerega je v začetku tega leta sklenila ustanoviti ameriška socialistična stranka kot svoje centralno glasilo. Prošle mesece se vrši za njegovo razširjenje velika agitacija. Pred več tedni je prišlo na glavni stan stranke okrog dvajset tisoč posameznih naročil, nevšteviši “bundle orders”. Eugene V. Debs, naš stari borec, je glavni urednik novega tednika. Za sotrudnike so se priglasili mnogi znani socialisti, med njimi Upton Sinclair, ki je po svojih pisateljskih delih znan tudi slovenskemu delavstvu, nedalje Lincoln Phifer, sodruginja Josephine Conger, Norman Thomas, znamenit socialistični voditelj, žurnalist, govornik in predsednik “Lige za industrialno demokracijo”, Ernest Untermann, urednik dnevnika “Milwaukee Leader” in avtor mnogih del ter prevodov v angleščino iz marksistične literature, J. E. Cohen, Arne J. Parker, James Waldo Fawcett, Jo Labadie, Frank Putnam in drugi. Mnogi izmed teh so bili sotrudniki nekdanjega socialističnega tednika “Appeal to Reason”, ki je imel blizu milijon naročnikov. “AMERICAN APPEAL” jih mora dobiti milijon in potem še mnogo več.

Da-li ta vesela novica čitatelje tako zanima kakor mene, ne vem. Ali za delavce bi morala biti zanimiva in razveseljiva, kajti “American Appeal” pomeni za socialistično gibanje v Ameriki novo življenje. Mobiliziral bo “Appeal Army”, armado agitatorjev, kakor jo je stranka poznala pred vojno. “Appeal to Reason” ni bil pod strankino kontrolo, in to ga je ugonobilo v medvojni krizi. “American Appeal” bo list stranke in last njenega članstva. Z razširjevanjem tega lista se bo širila socialistična stranka in oznanjala ameriškemu delavstvu, da pride čas, ko tudi za delavstvo nastopi “srečno Novo leto!”

Slovenskemu delavstvu priporočam, naj v agitaciji za “American Appeal” sodelujejo z ameriškimi in drugimi sodrugi. Pridobite mu naročnikov med slovenskimi, hrvatskimi, poljskimi in drugimi delavci. To je zelo važno. In še veliko bolj važno je, da ga pomagata razširiti med ameriškimi delavci. Pišite po nekaj naročniških kart tajništvu JSZ. Za celoletne pošljite dolar za vsako; za polletne 50c. Ko dobite naročnika, naj nanjo napiše svoje natančno ime in naslov, prilepite znamko, in jo pošljite na označeni naslov, ali pa tajništvu JSZ. Ko izvedete prve, pošljite ponovno naročilo.

Ne pozabite poslati tudi večja naročila (“bundle orders”). Vsak izvod stane 2c. Za sto izvodov “American Appeal” pošljete torej \$2, za tisoč izvodov \$20. Naročite jih toliko kolikor zmorejo vaša sredstva. Razdelite jih na unijskih in drugih sejah, pred tovarnami kjer je to mogoče, na ulici ali kjerkoli. Pošiljajte večja naročila pogosto, npr., kadar imate shode. Ako ni sredstev v blagajni kluba, zberite vsotico med seboj. Ni drugače, sodrugi! List je naš, stranka je naša in gibanje je naše. Kako bo vse to živelo in napredovalo, je odvisno od nas.

In ne pozabite pri tem agitirati za naše slovensko glasilo “Proletarec”, ki stopa po 1. januarju v enindvajseto leto.

Živelo socialistično gibanje, “American Appeal” in “Proletarec”!

Kar je mogoče v ohijskih naselbinah, je mogoče tudi drugod.

Piše Anton Garden, tajnik ohijske Konference J. S. Z.

Rezultat tekoče organizatorične kampanje ohijske Konference JSZ. za pojačanje socialističnega gibanja med delavstvom jugoslovanskih naselbin v državi Ohio je presenetljivo dober.

Dosedaj je bilo organiziranih osem novih klubov v sledečih naselbinah: Noble, Fairpoint, Maynard, Blaine, Bridgeport, Triadelphia (W. Va.), Piney Fork in Power Point. V času ko to pišem so dobri izgledi da se ustanove klubov JSZ. tudi v Neffsu, Newburgu in West Parku.

Ali je treba boljšega dokaza, da ideja socializma ni mrtva, da socialistični pokret ni "krepao"? Vsem ki poskušajo igrati pogrebce ameriškega in osobito jugoslovanskega socialističnega gibanja, tukaj je naš dokaz, DA ŽIVIMO, in bomo živeli zato ker HOČEMO živeti!

Naše delavstvo v Ohio se torej rapidno vrača v socialistične vrste. V tekoči kampanji je šlo "over the top". In kar je mogoče v Ohio, ali ni ravno to mogoče (in potrebno) v sleherni državi Amerike? Ohijski delavci se bistveno ne ločimo od ostalega jugoslovanskega oziroma slovenskega delavstva v drugih državah. Ne samo bistveno, pač pa tudi v vseh drugih ozirih smo si povsem sorodni, neglede kje in v kateri državi se nahajamo. Kakorkoli so Združene države velike po svojem obsegu, neglede na različnost podnebja širom njih, kakor je njena topografija (površina) raznovrstna, njena naravna bogastva ogromna, industrija kolosalna, njeno prebivalstvo babilonske sestave, se vendar vsi nahajamo pod podobnimi razmerami življenja. Res je, da se nekateri nahajajo v boljših, drugi v slabših okolščinah in razmerah, ali te razlike niso fundamentalne, kajti zato skrbe fizični zakoni sedanjega družabnega reda: vsi živimo pod kapitalizmom, in sicer pod silo močnega, nadvse samopašnega in arogantnega ameriškega kapitalizma.

Zato je nesmiselno misliti, da so fizične razmere za naš pokret v Ohio ugodnejše ali neugodnejše, kot pa v ostalih državah Unije. In ker je to resnica, je nesmiselno udajati se v mnenje, da če je mogoče v Ohio organizirati večje število novih klubov, je to v drugih državah nemogoče, češ, drugod so drugačne razmere in drugačni ljudje. Teh diferenc ni.

Mogoče in gotovo je, da se psihologično ali duševno (katero besedemo hočemo že rabiti) naselbina loči od naselbine ravno tako kot posameznik od posameznika. Vsakdo, ki je bil več ali manj med svetom in opazoval ljudi, njihovo vedenje in nazore, njihove tradicije — verske, politične in socialne — in njihove navade, je lahko pronašel to, da v eni naselbini prevladuje en tip, v drugi pa zopet drugi človeški tip. Vsaka naselbina, kraj ali mesto, je pa mešanica vseh mogočih človeških tipov. To je namreč kulturna ali psihologična faza predmeta v razpravi.

In to vprašanje vodi k drugemu in končnemu vprašanju, ali pa zaključku: "V Ohio, oziroma med ohijskim slovenskim delavstvom je lahko organizirati število novih klubov, ker je bolj zavedno (da rabim naš navaden izraz) kakor v drugih krajih."

Sedaj nastane vprašanje, ali smo tukaj res zavednejši kakor drugod? Na kratko odgovorjeno: V sploš-

nem se po stopnji duševnega znanja naše naselbine, brez razlike na meje, ne ločijo mnogo med seboj, kajti vsakdo, ki se zanima za naše delavsko časopisje (ki je na žalost jako borno), iz katerega črpa svoje znanje, istega tudi čita neglede v kateri naselbini ali državi živi.

Končno je moje mišljenje to (opirajoče se na rezultat sedanje naše kampanje), da je razpoloženje med našim delavstvom za socialistično gibanje povsod enako, neglede na meddržavne meje. In to vodi h končnemu in jako važnemu zaključku: Kar je bilo mogoče doseči v ohijskih naselbinah, to je mogoče v naselbinah vsake druge države. Torej katera nam bo prva sledila? Katera naselbina bo prehitela drugo z organiziranjem socialističnega kluba?

Čitatelji "Proletarca", odgovor je v vaših rokah? Zapomnite si: kar je bilo mogoče tukaj, je mogoče tudi pri vas.

Dan Griffith:

O izobrazbi.

Prava izobrazba omogoča, da napravijo ljudje iz sebe vse, kar se da v fizičnem, duševnem in нравstnem pogledu najboljšega storiti. To pomeni vstvarjevanje najboljšega iz sveta, ki je okrog njih, to je, da napravijo sebe za kar najboljše. Razvoj posameznika določuje razvoj družbe, v kateri živi.

Bernard Shaw piše, da je njegovo pravo izobraževanje začelo, ko je zapustil šolske klopi.

Kaj prida resnične izobrazbe ne moremo pričakovati od šol in učilišč kapitalistične države. Država je še vedno v rokah bogatih in silnih, katerih težnja je ohraniti svojo premoč potom sedanjega družabnega reda, ki ga hočejo za vsako ceno obdržati. Naše šole in vzgajališča so "zaklenjeni domovi" in ni mogoče pričakovati, da bodo vzgojila sposobne in delavne upornike proti obstoječemu družabnemu redu.

Na kratko in jedrnato povedano, naše šole in vzgajališča razdeljujejo območje svojega vpliva tako-le: osnovne šole so prostor, kjer se vzgajajo in izobrazujejo bodoči mezdni sužnji tako, kot se zdi njih gospodom najprimernejše; srednje šole so mesto, v katerem se vadijo gažisti ali takozvani duševni sužnji za isti namen kot je preje rečeno; javne visoke šole in vseučilišča so pa za to tu, da izobrazujejo premožnejše, da morejo vladati in da razumejo uživati življenje kar najbolj dovršeno.

Kapitalistovo naziranje na izobraževanje delavnih množic je, da se delavci izobrazujejo v smeri in namenu, da bodo sposobni le za službo kapitalističnega razreda. Socijalistično naziranje na izobrazbo pa je, da naj se delavci izobražijo v tej smeri in v namenu, da bodo služili le sebi samemu in svojim sodrugom.

("Pod lipo.")

LJUBLJANSKI TIPI

Satirično-psihološki obrazi.

Spisal Josip Suchy.

(Nadaljevanje.)

Škrici in frakarji.

Prav za prav dva sinonima, zakaj "škrice" je oni, ki nosi dolgo gosposko suknjo s "škrici" a la dunajski "Schwalbenschwanz mit dem Trinkgeldnehmerssicht" in frakar je oni gosposki človek, ki nosi pri svečanih prireditvah in slavnih — frak, kar znači že ime samo.

Škrici in frakarji so buržuji, da se poslužim novodobnega termina, ter so neizprosni nasprotniki delovnega ljudstva, če smemo verjeti gospodom sodrugom.

Kakšen prezir tiči v besedi "škrice" ali "frakar", je pač vsakdo, ki nosi "gosposko" suknjo, izkusil že na sebi. "Škrice" je enak človeku omejenega obzorja, "buržuju", ki ni vreden, da živi, ki odjeda druh drugim; on je brezbrizen sebičnež, neznačajnež, skratka nekaka "figura porca", kakor ga je nekoč opisal tržaški "Lavoratore".

Frakarji so v ožjem smislu gospodje državni činovniki, v širšem pa klika s političnim ozadjem.

Škrici kaj radi posedajo v družbi zapečnjakov, a sčasoma se amalgamirajo s temi in postanejo bojeviti. Pod ranjko Avstrijo so bili veliki prijatelji dekoracij in njihova ambicija za doseg kakega "ordena" bodisi kateregakoli "stepena" je bila skrajna. Nekdo jih je ožigosal, da imajo večne "Knopflochscherzen". To bolezen so zdravili v dunajskem sanatoriju. Pri nas v Jugoslaviji pa še nimamo ambulatorijev na tej kliniki in radi tega so škrici quoad "ordenskih" bolezni prepuščeni usodi. No, pa čas leči rane.

V malih podeželskih mestih je škrice prepotreben rekvizit za zunanjo dekoracijo, v mislih imam namreč slavnostne prireditve, govornice, procesije itd. V porotni dvorani fungira na ljubo svoji škricarski suknji kot nekak derimens v dvanajstotici porotnikov. Pri procesijah stopica poleg nebesa ali pa takoj za županom in glavarjem. V malih mestih figurira med honoracijori kot takimi. Navadno je tudi občinski svetovalec. Velik prijatelj je "inicijativnih" predlogov, če se mu pri tem nudi kak "koritek". Skromen je, zakaj njegovo geslo je: iz malega raste veliko. Škrice hodi vedno temno oblečen. Je pasma zase. Pred vojno je njegovo glavo dičil ponosni cilindar; slednji je bil seveda bolj antidiluvijalne oblike. Nemci so za tako pokrivalo izumili ime: Angstroehre, najbrže zaradi tega, ker se je pri nedostatku lika dlaka ščetinila, da je izgledalo, kakor da bi se mu ježili lasje. Škrici so bili vedno državotvorni elementi. Zalibog izumirajo.

Frakarji so napram škricem kot honoracijorjem — notabilitete, nemško "Zierden der Gesellschaft" ali elita med meščani in škrice. Frakarsko članstvo pogaja šolska izobrazba, frak, lakasti čevlji in zlata ura; navadno so frakarji opremljeni z naočniki. Znak, da so kulturni. Nevarni so le, ko postanejo klikarji. Tedaj pa so neznosni. Kdor ne trobi v njihov rog, anathema sit. Uzurpirajo si pravice, ki jim ne pristojajo. O njih se potem govori le kot o klikarjih. Zasovraženi so.

Čudno je dejstvo, da škrice in frakar ne simpatizirata med seboj. Prvi je po naziranju drugega preveč

zapečnjaški, drugi pa po sodbi prvega preveč novotarca. Antagonizem tiči pa menda le bolj v zunanji obliki gosposke suknje. Obema je lastno Horacevo geslo: Odi profanum vulgus et arceo.

Sovraži ju proletarec in — kmet.

"Neutolažljiva" vdova.

Saj vam je znana tista pripovedka o "žalujoči vdovi iz Efeza". — Za vsak primer jo tu ponovim. Tedaj! Neka vdova v Efezu je bila tako neutolažljiva nad smrtjo svojega soproga, da je sklenila v groblji, v katero so položili truplo njenega moža, umreti gladi. Stopila je v grobljo ter tam dolgo časa tarnala in javkala za "nenadomestljivim". — V bližini rakve pa je visel na vislicah hudodelec, katerega je stražil vojak, da ga nihče ne ukrade. Vojak sliši glasno ihtenje, išče, od kje to prihaja in najde slednjič vso objokano kandidatino smrti. Tolaži jo ter ji svetuje, naj opusti nezmišselno početje. Minula je ura in lepa nesrečnica je bila popolnoma ublažena. — Ko se vojak vrne do vislic, ne najde tam več hudodelčevega trupla, ker so ga ukradli hudodelčevi tovariši. Tolažilec vdove je sedaj postal neutolažljiv in razdvojen, zakaj šlo je za njegovo glavo. Tedaj stopi do njega neutolažljiva vdova ter predlaga, da nadomestita truplo hudodelca s truplom njenega moža, ker ji to itak več ne "zaleže". In tako se je zgodilo. Njen plemenitodušni tolažitelj je bil rešen in tudi ona je ozdravela od težnje po smrti.

Ne vem sicer, če se je primer res pripetil, ali če ga morda ni iznašel kak brezvestni reporter v Efezu, toliko pa vem, da neutolažljive novodobne vdove sicer ne obešajo naših trupel na najbližji tram, pač pa da nočejo umirati gladi nad našimi grobovi in da tudi napram milodonečim besedam vedno pripravljenih tolažilcev ne zapirajo svojih ušes. "Žalujoča vdova iz Efeza" pa ostane vendar pozorni vzklic za vse umirajoče soproge in obenem pester signalement interesantne vrste "neutolažljivih vdov". —

Taka vdova je v začetku svojega novega stanu po tiskanem mrtvaškem naznanilu najnesrečnejše in po napisu na nagrobnem spomeniku "nepozabnega" najneutolažljivejše bitje na svetu, ki trdi pred vsem svetom črno na belo, da more živeti le še v mislih na svidenje z nepozabnim. Spočetka je taka vdova res vsega pomilovanja vredno bitje. "Vse" ji je bilo ugrabljeno, vsa tako zvana "nebesa" na svetu in sedaj je morda res zapuščena, zakriva si lica in je gluha in slepa celo za najnezatnejše raztresenje. Pretaka odkritosrčne, motivirane solze.

Preidejo pa dnevi in tedni. — Tedaj jo poseti njena "prijateljica" — zakaj nikjer na svetu ni tako zapuščene ženske, da ne bi imela vsaj ene prijateljice — in ta ji zagotavlja, da ji črna obleka zelo dobro pristaja. Nesrečnica se ji bolestno nasmehne, pogladi si raz čelo uvojkje, ki se ji dozdevajo preveč posvetne ter ukori prijateljico, češ, naj ne govori takih ničemurnih reči. Potem "vrže" v zrcalo mimogrede dolg pogled, vzdihne in se oklene prijateljice, vzdihujoč: "Moj dobri Francek! Kako sem ga ljubila! Nobenega bi ne mogla več tako ljubiti . . ."

Čas žalovanja je minil, toda nesrečnica še vedno nosi žalno obleko. Črna barva tako lepo pristaja njenemu licu! Nikdo je ne more potolažiti, niti njena skrbna prijateljica, čeprav jo ta venomer prigovarja, naj se malo "raztrese". To da dolguje sami sebi, Toda nesrečnica joka in vzdihuje: "Francek je mrtev — česa ji more svet še nuditi?"

Polagoma nastopi nova doba v njeni usodi. V svoji neutolažljivosti do sedaj niti ni mislila na svojo bodočnost. Naenkrat pa se ji odpro oči — v skrbi polno prihodnost. To in ono ji svetujejo, nekateri celo, naj da v podnajem stanovanje mlademu doktorju ali starejšemu gospodu, toda ona ne mara niti misliti na "skupno življenje" s tujim možem. Slednjič ji celo svetujejo, naj se — vnovič poroči. Pogled najskrajnejšega gneva je odgovor. "Jaz naj bi postala nezvesta svojemu Francu? Nikdar!"

Toda na tem lažnivem svetu pa vendar potrebuje prijatelja, zaščitnika in svetovalca. Njen položaj postaja čimdalje neznosnejši. Doslej si je še pomagla s prodajo nepotrebnega nakita; zdaj pa razprodaja tudi že nepotrebno pohištvo ter zapusti naposled vzljubljeno stanovanje, zamenjajoč ga z malo skromno sobico. Saj hoče le majhen prostorček, kjer lahko nemoteno misli ter objokuje svojega Franca.

V svoji "neutolažljivosti" — minilo je zopet par mesecev — je pozabila na najnujnejše: na delo, s čimer bi se lahko pošteno preživljala. Sploh pa ni imela do sled časa za to. Sedaj je posečala to, sedaj ono prijateljico in pri čašici kave — katero so rosile njene solze — je govorila o svojem umrlem in čas je mineval hitro. Če pa je deževalo, jo je obiskala prijateljica in pili sta s solzami osoljeno kavo ter govorili o "rajnkem". Kdo bi zameril nesrečnici, če pri takih razgovorih o nedosežnih vrlinah nenadomestljivega ni mislila na delo. In kar je odločilno, tudi njene prijateljice se ne bavijo z delom.

Ta "prijateljski krog" narašča stalno. Pri takih prilikah se spoznavajo ženske, ki ne vzdihujejo samo po onostranskem življenju, temveč — seveda v omiljenih formah — tudi po tostranskem življenju. Tudi naša nesrečna vdova izgubi naposled svojo skromnost ter se čuti dokaj olajšano, ko spozna nekega dne, seveda "slučajno", navzočnega "kavalirja", kateremu naposled izpove svoje žalostno stanje. — In sedaj začne drugo dejanje tragikomedije, nov faktor stopi na pozorišče.

V mislih imam moža, ki naj ima vsaj nekaj kronic "pod palcem", vsaj toliko, da jih lahko uporabi za nabavo kakšnega plašča, boe ali čevljev — v sedanjih časih — da utolaži vdovico. Oh, in uboga ženska potrebuje toliko in raznovrstnega!

Velikodušni prijatelj in zaščitnik jo je nanovo otel nevarnosti dela. — Njena edina skrb je sedaj izpopolnitev toalet in — zadržavanje prijatelja. Čez približno pol leta pa jo zapusti prijatelj, ker ima dolžnosti tudi do drugih neutolažljivih sirot.

In tako začne tretje dejanje drame. V življenski bitki se je že davno odvadila — samoti. Drugo dejanje se ponavlja.

Toda po lastnem zatrdilu je v srcu še vedno zvesta svojemu rajnkemu. Napram prijateljem in zaščitnikom goji zgolj hvaležnost za toliko izkazanih dobrot — nič več. Strašno je nesrečna. Le potreba jo je prisilila do tega, da se je poverila prijatelju, kajti če bi imela dovolj sredstev, bi itak sovražila vse moške, tako pa je le uboga ženska, slabotna stvarca — ki je proslabotna za delo.

Tako vara samo sebe.

(Dalje prihodnjič.)

Agilirajte za "Proletarca" in "American Appeal"! Oba sta glasila ameriške socialistične stranke in vodita proletarijat po poti konstruktivnega dela v socializmu.

"Izobraževalna akcija J. S. Z.

"Izobraževalna akcija J. S. Z." je ustanova, katere namen je omogočiti raznim naprednim društvam in tudi posameznikom sodelovati z J. S. Z. pri prosvetnem delu na temelju socialističnih načel. Vsako društvo, ki se ji pridruži, plačuje gotovo vsoto mesečno v ta fond (vsoto določi samo na svoji seji). Tako društvo dobiva letna poročila iz urada JSZ. o vseh dohodkih in izdatkih Zveze, kakor tudi o njenih aktivnostih.

Društva "Izobraževalne akcije JSZ." imajo pravico zastopstva na zborih J. S. Z., ki se vrše vsake dve leti. Prihodnji bo v bodočem letu v kraju, ki ga določi članstvo JSZ. s plošnim glasovanjem. V kolikor dopuščajo gmotna sredstva iz tega fonda, dobe društva ki pripadajo k "Izobraževalni akciji JSZ." razne pamflete in brošure vzgojevalne in agitacijske vsebine brezplačno.

Sredstva, ki jih je dobila JSZ. s pomočjo "Izobraževalne akcije", so ji omogočila vzdrževati urad in izvršiti mnogo prosvetnega ter agitacijskega dela. Priredila je mnogo shodov, precej predavanj (klubi), razpečala na tisoče letakov, organizirala nove postojanke in netila med zavednim delavstvom voljo ne samo za politično ampak tudi za prosvetno delo.

Mnoga društva, ki so rabile nasvete in sodelovanja pri svojih priredbah prosvetnega značaja (dramske predstave, shodi, predavanja, deklamacije itd.), so se obrnila na urad J. S. Z. ali na njen prosvetni odsek in dobila vsikdar našo kooperacijo.

Ne moremo pa vršiti svoje naloge, ki smo si jo dali z ustanovitvijo "Izobraževalne akcije", v toliki meri kot bi bilo potrebno. Pomoč, ki smo jo dobili od podpornih društev katera so včlanjena v "Izobraževalni akciji", je Zvezi dala priložnost razširiti svoje aktivnosti, toda samo deloma. Izvršili pa bomo veliko več dela tudi v smeri proletarske kulture, ako se bo več društev pridružilo "Izobraževalni akciji", in ako zavedni delavci ustanove postojanke JSZ. vsaj v vseh večjih naselbinah, kjer so vsi pogoji za sistematično prosvetno delo.

Na tiste člane in članice društev, ki razumejo pomen kulturnega dela med našim delavskim ljudstvom, in ki vedo, kako važno je da se JSZ. ohrani in jača, apeliramo, da pojasnijo članstvu svojih društev namen in pomen "Izobraževalne akcije JSZ." Ako se članstvo z njo strinja, se ji bo pridružilo. Ako društvo zaključí prispevati recimo \$1 mesečno v fond "Izobraževalne akcije", in ako ima nad sto članov, pomeni, da prispeva vsaki član samo kakih deset centov na leto, kar je jako malo. Ako bi par sto društev prispevalo povprečno \$1 na mesec, bi ta vsota bila mal prispevek od strani tisočev ki tvorijo ta društva, a Zvezi bi omogočila storiti marsikaj na polju delavske vzgoje kar ji je danes vsled pomankanja sredstev nemogoče.

Seznam društev "Izobraževalne akcije" in vsote ki jih prispevajo, je objavljen mesečno v "Proletarcu" in "Prosveti". Prijatelji napredka in socialistične misli, od vas je odvisno, da li bo imenik društev "Izobraževalne akcije JSZ." v bodočem letu večji ali ne. Potrudite se v interesu dobre stvari, da postane "Izobraževalna akcija JSZ." trdna in aktivna ustanova. Za pojasnila se obrnite na tajništvo JSZ. Vsa društva naprednih jednot in zvez so dobila ta mesec pisma, v katerih jih vabimo na pristop in sodelovanje.

Tajništvo JSZ.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

ORGANIZACIJA BREZ NAČEL IN SMOTRA NIMA POGOJEV ZA ŽIVLJENJE.

CHISHOLM, MINN. — Precej tednov je že minulo, od kar je bila z velikim pompom ustanovljena na konvenciji v Evelethu "Jugoslovanska napredna zveza". Njeni ustanovitelji so rekli, da ne sme biti strankarska, ampak nekaka organizacija nad strankami. Ni verska, ali tudi ne protiverska, kajti drugače si ne bi izbrala "Glasilo Kranjske slovenske katoliške jednote" za svoje glasilo. Rekla je, da bo aktivna v politiki, toda ne v kampanjah za lokalne, ampak samo za okrajne, državne in predsedniške volitve. Podpirala bo le kandidate, ki so najbolj naklonjeni interesom splošnega ljudstva. To pomeni skrajno oportunistično, breznačelno, barantaško politiko. Da je taka politika pogubna za organizacije ki jo zagovarjajo, dokazujejo ameriške strokovne unije, dasi imajo slednje vsaj svoj življenski vir in pogoje za eksistenco v unijskem pokretu. Kje naj ga ima organizacija, kakor je J. N. Z.?

Chisholm je velika slovenska naselbina. Polje za prosvetno delo je v nji veliko, kakor tudi v vseh drugih tukajšnjih naselbinah. V politiki in prosvetnem delovanju bi J. N. Z. lahko imela hvaležno polje. Toda kako naj izvršuje svoje naloge, če nima načel? Kako naj organizacija brez ciljev in pravega smotra navdušuje svoje članstvo? Lahko je reči, da bo vršila prosvetno delo, da bo pomagala rojakom da postanejo državljani in da bo gojila patriotizem do Amerike. Toda kje je tu kaj navdušujočega, kar bi podžigalo člane k delu in požrtvovalnosti?

Na Chisholmu so po eveletski konvenciji sklicali pristaši J. N. Z. sestanek, da ustanove podružnico. Prišlo je skupaj osem oseb, in to v kraju, kjer je stotine Slovencev. Tri so bile proti ustanovitvi, pet se jih je izreklo za. Podružnica je bila torej ustanovljena s petimi člani. Ali gladko ni šlo. Potem je nastalo vprašanje, kaj naj ta organizacija sploh počne. Pravila J. N. Z. določajo, da se ne sme nobena podružnica udeleževati kampanj za občinske volitve, kajti v tem oziru je J. N. Z. strogo nepristranska. In kaj je naredila chisholmska podružnica? Ker so ji bile občinske volitve najbližji in najložje umljiv problem, je po ustanovitvi s svojim prvim aktom kršila pravila J. N. Z. Sklicala je javen shod, na katerem naj bi se razpravljalo o občinskih volitvah, kandidatih itd. Udeležilo se ga je celih osemnajst oseb — dokaz totalnega nezanimanja tukajšnjih Slovencev za J. N. Z. in njene akcije. Še to malo udeležencev se ni moglo zediniti v nobeni stvari in shod je bil razpuščen ne da bi kaj sklenil, ali sestavil program, ali določil kake smernice, ali nominiral kandidate. Ta shod je bil najbrž konec J. N. Z. na Chisholmu. Dvomim, da bo imela po ostalem železnem okrožju boljše usodo. Vzlic temu obstoji možnost, da doživi še nekaj manifestacij kakor je bila eveletska. Če pridejo skupaj profesor Jager, politik Movern in nekaj uglednejših trgovcev, so že v stanju spraviti skupaj nekaj stotin ljudi. Ali kdo naj izvršuje podrobno delo? Kdo naj prispeva v blagajno?

Vem, da bi voditelje J. N. Z. veselilo imeti močno organizacijo, ki bi združevala vse Slovence in in druge Jugoslovane. Imenitno bi bilo zanje postavljati se pred kandidati in jim zagotavljati: "Naši ljudje so vsi organizirani v J. N. Z., vse od elyskih jezer pa do dulutske jeklarne. Njihovi glasovi so v naših rokah..."

V prihodnjem letu bomo imeli državne volitve in kampanja bo vroča, kakor vselej. Voditelji J. N. Z. se nanjo že pripravljajo. V načrtu imajo konvencijo J. N. Z., ki se bo vršila pred volitvami. Voditelji kot so Movern bodo mešetarili s politiki starih strank, ki bodo kandidirali na "progresivni" platformi. In tako nam bodo "naši" voditelji in "progresivni" kandidatje pripovedovali, koliko dobrega so že naredili za ljudstvo.

Slovensko delavstvo v Minnesoti bi lahko imelo sijajno organizacijo. Delala bi na prosvetnem gospodarskem in političnem polju. Dvignila bi naše delavstvo moralno in duševno ker bi povzdignila njegov pones in njegovo znanje ter ga s tem dvignila v obeh drugorodcev. Ali taka organizacija bi morala imeti ideale, načela, program in cilje. Kakšna naj bi bila ta organizacija? Bratje delavci, na to vprašanje je samo en odgovor: Morala bi biti socialistična. Poglejte klube J. S. Z. v Ohiju, Illinoisu, Wisconsinu, Pennsylvaniji itd. Aktivni so na političnem polju kot del socialistične stranke. Aktivni so na prosvetnem polju: prirejajo lepe dramske predstave, koncerte, predavanja in razprave. Nekateri imajo vzorne knjižnice in čitalnice. Prirejajo shode in konference. Celo s šolami so se začeli pečati. "Proletarec" je njihovo glasilo in ogledalo njihovih aktivnosti. Kaj imamo minnesotski Slovenci? Garanje v rudnikih in pa cerkvene priredbe, drugih zelo malo.

Strinjam se z Jos. Uletom, ki je povedal svoje mnenje o J. N. Z. v 953. šte. "Proletarca". Slovensko delavsko ljudstvo v Minnesoti bo imelo pravo napredno zvezo, kadar bo prišla iniciativa zanj iz delavskih vrst; jaz mislim tako: dobili jo bomo, kadar se ustanovi brez sebičnih namenov, samo v korist delavstva in nobenega posameznika. Namen tega dopisa je, da z njim opozorim minnesotske slovenske delavce na to resnico. Ako ste za organizacijo, ki bo zastopala vas za vas, jo moramo šele ustanoviti. Pogovorite se po naselbinah, in ako smo že tako daleč napredni, se organizirajmo v klube J. S. Z. po vzgledu slovenskih in jugoslovenskih delavcev v drugih državah.

Flashlight.

POPRAVEK K POROČILU O SHODU V GLENCOE.

GLENCOE, O. — Poročilo o shodu kluba št. 2, objavljeno v 953. šte. Proletarca, se naj popravi v sledečem: Na argumentiranja John Kravanjata ni odgovarjala njegova soproga, ampak soproga Antona Kravanjata, Mrs. Albina Kravanja.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih!

TONY SEGINA, organizator.

SILVESTROVA ZABAVA KLUBA J. S. Z. V GILLESPIE.

GILLESPIE, ILL. — O delavskih razmerah ne bom pisal, ker so take kakor drugod in se z njimi ne moremo hvaliti.

Tukajšnji socialistični klub št. 60 stalno napreduje. Na vsaki seji dobimo štiri pa tudi več novih članov. Rojake delavce v tej okolici vabimo na pristop v naš klub in s tem v socialistično stranko, ki je edina vpoštevanja vredna delavska stranka v tej deželi.

Naš klub je na zadnji redni seji sklenil prirediti na Silvestrov večer 31. decem. veselico, ki se bo vršila v Benldu v J. Zbojovskijevi dvorani. Na to zabavo vabimo vse v tem kraju, ki hočejo biti na starega leta večer v družbi znancev in prijateljev ter se razvedriti pred nastopom Novega leta, ki ne pomeni za nas nič drugega kakor nadaljevanje trpljenja. Na tej prireditvi bo nastopil tudi Charles Pogorelec, glavni tajnik J. S. Z., ki se je pred nekaj dnevi vrnil z agitacije v državi Ohio. Rojaki delavci, udeležite se te veselice in shoda v čim večjem številu. Za postrežbo in zabavo bo vsestransko preskrbljeno. — *Peter Kalan*, tajnik.

ŽENSTVO AKTIVNO V KLUBIH J. S. Z.

LISBON, O. — Slovensko delavstvo v vzhodnem Ohiju se je nekako oživilo, od kar je Konferenca klubov JSZ. pozvala sodruga Chas. Pogoreleca na agitacijo v te kraje. Na tej poti ni pozabil nasebine Power Point. Res da ni tukaj mnogo Slovencev, pa še tisti se vsi ne zavedajo zakaj bi morali biti aktivni v razrednem gibanju na strani delavstva.

Predno posežem dalje, moram omeniti, da Pogorelčev obisk tega kraja ni bil brez posledic. Ne smete pa misliti, da smo se stepili pri "munšajnu", kajti to bi res ne bilo lepo. Povem vam potihem, da ne pride na uho sheboyganskemu Černetu, ki bi nas obdolžil korupcije in drugih smrtnih grehov. Na kratko: organizirali smo socialistični klub s štirinajstimi člani in članicami.

Veseli nas, da so ženske pripravljene sodelovati. Pred leti jih je svet še zaničeval, ako so se zanimale za politiko. In vendar je njihovo mesto v razrednem boju enako kakor moških. Trpe pod istimi razmerami, in kjer delajo v industriji, so še bolj izkoriščane kakor moški.

Le tako naprej, sodruginje! Izvojevale ste si volilno pravico, katera vam daje moč ne le organizirano delati, ampak pripomoči k zmagi.

V odboru našega kluba so zastopane tudi sodruginje, kar je namestu in pravilno. Odbor je sledeči:

Thomas Marcina, tajnik;
Steve Chuk, organizator;
Agnes Chuk, zapisničarica.

V nadzornem odboru sta sodruginji Mary Bogatay in Frances Marcina.

Shodu, ki se je vršil pri sod. C. Bogataju, je predsedoval J. Bergant. Udeležba ni bila posebna, toda tisti ki so bili navzoči so se zavedali zakaj so prišli. Sod. Pogorelec je nam v svojem govoru predložil sedanji položaj in nujnost, da se delavstvo organizira pod socialistično zastavo in deluje skupno z mednarodnim delavstvom za novi red. Kot omenjeno, smo sledili njegovemu govoru in dejanski dokaz je socialistični klub.

J. Bergant.

Naročajte knjige iz založbe "Proletarca".

USPEŠEN SOCIALISTIČEN SHOD V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V Chicagu že dolgo ni bilo socialističnega shoda, na katerem bi vladalo tolikšno navdušenje za delo kakor je bil shod v nedeljo 20. decembra v Ashland Auditorium Annex. Shod je bil naznanjen za ob 2:30 popoldne. Četrť čez dve je bila dvorana do malega napolnjena, ob pol treh pa je bila natlačeno polna. Shodu je predsedoval Joseph Sharts iz Daytona, O. Prvi govornik je bil Geo. Kirkpatrick, ki je govoril o časopisju in o novem strankinem tedniku "American Appeal". Nad sto udeležencev se je naročilo nanj na shodu, kar je mnogo, če se pomisli, da se je nanj naročilo že nad tisoč delavcev v Chicagu tedne pred tem shodom.

James H. Maurer, predsednik Pennsylvania State Federation of Labor je govoril o premogovnem problemu in stavki premogarjev na antracitnih poljih. Podal je zelo dobro sliko o situaciji v obeh ozirih in je žel jurno odobravanje. Dejal je, da se stavkarji ne bodo uklonili. Apeliral je na delavstvo v Chicagu, da če bo bitka trajala še dolgo naprej, in trajala bo, dokler operatorji ne priznajo delavskih zahtev, da naj pridejo stavkarjem na pomoč z gmotno podporo. Maurer je eden tistih redkih unijskih voditeljev, ki je socialist in deluje kot socialist. Žal, da ne stoje taki možje na čelu premogarske unije. Za Maurerjem je nastopil W. R. Snow, zadnji govornik pa je bil E. V. Debs. Shod je bil žaključen ob 6. zvečer. Samo par udeležencev je zapustilo shod pred zaključitvijo.

Morris Hillquit, ki je bil tudi naznanjen kot govornik, ni nastopil, ker je bil radi zaposlenosti zadržan. Prodalo se je precej literature in nabralo prilično vsoto za pokritje stroškov shoda.

Poročevalec.

NOVI ODBOR KLUBA ŠT. 27 V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — Na seji kluba št. 27 JSZ., ki se je vršila dne 13. decembra, je bil izvoljen za bodoči termin sledeči odbor:

Tajnik blagajnik, John Krebelj.

Organizator, Frank Jerina.

Zapisnikar, Joseph Jauch.

Knjižničar, H. Stanich.

Nadzorni odbor: Leo Poljšak, John Fatur in Joseph Volk.

City Central Committee, delegat Andrew Bogatay.

Seje kluba št. 27 se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne v klubovih prostorih v Slovenskem narodnem domu (staro poslopje).

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69 JSZ. zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! ANTON ZORNIK, box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

ODBOR IN ODSEKI KLUBA ŠT. 1 ZA LETO 1926.

CHICAGO, ILL. — Letne seje kluba št. 1, ki se je vršila v petek dne 18. decembra, se je udeležilo okrog šestdeset članov in članic. Prdsedoval je s. Anton Slabe.

Na dnevnem redu je bil med drugim predlog pevskega zbora "Sava" za pridruženje h klubu, ki je bil po daljši razpravi sprejet. Statut za klubov pevski zbor "Sava" bo izdelal poseben odbor treh članov sporazumno s člani pevskega zbora.

Po Novem letu priredimo pet predavanj in diskuzij pod avspicijo kluba.

Naše redne seje se bodo v bodoče vršile vsaki četrtri petek v mesecu; dosedaj so se vršile vsaki tretji petek. Datum sej smo spremenili na ljubo novemu društvu SNPJ., ki želi imeti isto dvorano tretji petek za svoje seje.

V novi odbor kluba št. 1 so izvoljeni:

Chas. Pogorelec, tajnik-blagajnik;

Frank Alesh, organizator;

Anton Trojar, zapisnikar;

Chas. Pogorelec, knjižničar.

Nadzorni odbor:

John Olip, Joško Oven in Charles Renar.

Dramski odsek:

Andrew Kobal, John Olip in Frank Zaitz.

Odbor za aranžiranje predavanj in diskuzij:

Frank Alesh, Ivan Molek in Frank Zaitz.

Publikacijski odsek:

Andrew Kobal in Frank Zaitz.

V eksekutivo Cook County S. P. je delegiran Chas. Pogorelec.

Za delegate v centralno organizacijo soc. stranke v Cook County so izvoljeni:

Filip Godina, D. J. Lotrich, Frank Udovich, Anton Trojar in Frank Zaitz.

Za delegata v Z. S. O. sta bila izvoljena Frank Alesh in Fr. Udovich.

Veselični odbor:

Anna Basha, D. J. Lotrich, Chas. Pogorelec, Frank Smith in Mary Udovich. — P. O.

Zapisnik XI. konference klubov J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji.

XI. konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. se je vršila dne 29. novembra 1925 na Syganu, Pa. Otvoril jo je konferenčni tajnik s. John Jereb s kratkim nagovorom, na kar se je prešlo na nominiranje in volitve predsednika konference.

John Terčelj izvoljen za predsednika, in J. Ban za zapisnikarja konference. Zapisnik prejšnje konference z dne 30. avgusta sprejet kot čitan.

Tajnik-blagajnik J. Jereb pravi v svojem poročilu o delovanju in financah Konference, da se zaveda, da ni deloval toliko kot bi rad, ker radi zaposljenosti ni mogel. V konferenčni blagajni je \$63.65. Njegovo poročilo se vzame na znanje.

Poročilo odbora:

J. Terčelj poroča, da se je ustanovil s sodelovanjem Konference in več sodrugov iz Canonsburga klub JSZ. na Meadowlandsu. Sestanek je aranžirala konferenca v sporazumu in s sodelovanjem sodrugov in somišljenikov v naselbini. Pod avspicijo Konference se je vršil tudi večji shod v Bridgeville; odborniki in ak-

tivni člani Konference so delovali kolikor je bilo mogoče za pojačanje našega gibanja.

S. Ban pravi, da mu ni bilo mogoče sodelovati z ostalimi odborniki Konference pri njihovem delu, ker je oddaljen. Vse nujno in agitatorično delo so v svojem okrožju izvršili drugi odborniki in jim izreka zahvalo.

Albert Hrast pravi, da je odbor deloval kolikor je v danih razmerah mogel in storil vse kar je bilo v enem ali drugem slučaju potrebno.

Jos. Zorko, West Newton, poroča, da so sklicali shod v njihovi naselbini, a udeležba ni bila najboljša. Pripomni, da s silo ne moremo tirati ljudi v organizacijo in borbo; kriva za to brezbrinost pa je seveda nevednost ljudstva in druge okolščine.

S. Langerholc, W. Newton, pravi, da je pisal v neki zadevi tikajoči se našega dela tajniku Konference, a ni dobil odgovora.

S. Jereb pojasni, da je bil tisti čas ves teden odsoten, toda njegovih pisem nihče drugi ne odpira; ko se je vrnil, je bilo prepozno za zadovoljiv odgovor. Ker je s. tajnik to zamudo zadovoljivo opravičil, se ga oprostí vsake krivde.

Tajnik Jereb nadalje poroča, da so aranžirali v Canonsburgu sestanek na katerem je govoril s. Jože Zaverčnik. Z bližnjimi odborniki in člani so sklicali shod na Bridgeville kot že omenjeno, vse z dobrim uspehom. Poročila konferenčnih odbornikov se sprejmejo na znanje.

Zastopniki novega kluba JSZ. na Bridgeville poročajo, da ima klub dvanajst članov.

Zorko, West Newton, pravi o njihovem klubu, da je aktiven kolikor v danih okolščinah more biti. Ni pa pričakovati pojačanja kluba in večjih aktivnosti dokler se razmere v tem okrožju ne obrnejo na bolje.

Jenko, Avella, pravi, da upa njihov klub v prihodnosti na boljše uspehe. Sedaj šteje dvanajst članov.

Kavčič, Sygan, poroča, da je njihov klub aktiven in tak tudi ostane. V naselbini ima vodilni vpliv, kar dokazujejo tudi razne volitve. V agitacijski fond je nedavno zopet prispeval \$10.

S. Peternel poroča za Meadowlands, da se je klub JSZ. šele ustanovil in torej še ne more beležiti kakih večjih aktivnosti. Pri ustanovitvi so sodelovali sodrug iz Canonsburga. Volja sodrugov je nadaljevati z začetnim delom. Naleteli bodo na zapreke kakor povsod, a jih bodo premagali s svojo energijo. Omenja tudi način agitacije, ki se ga bodo poslužili v kampanji za širjenje naše literature. Dva sodruga bosta šla od rojaka, in agitirala za "Proletarca", prodajala "Ameriški družinski koledar" in pridobivala nove člane kluba.

Nick Krašna, Canonsburg, poroča, da ima klub 25 članov. Dejal je: Mi ne zamudimo nobene prilike za agitacijo, ker se zavedamo, da le z vztrajnostjo, paznostjo in prevdarnostjo pri našem delu nam je uspeh zagotovljen.

Louis Britz, Lawrence (Hills), pravi, da ne more poročati o napredku in ne o nazadovanju, kar se kluba tiče. Naselbina je že dolgo izročena nekaki mrtvi točki radi slabih delavskih razmer. Kar se tiče društva, so se nazadnjaki poslužili prilike v njegovi odsotnosti in prekinili stike z "Izobraževalno akcijo".

J. Ban, Pittsburgh, pravi, da njihov klub radi raztresenosti svojih članov ni mogel biti aktiven v večji meri. Seje so raditega otežkočene. Naglašja pa, da klub radi tega ne preneha, ker ga tvorijo zavedni sodrugji.

Poročila teh in drugih zastopnikov se vzamejo na znanje.

J. Terčelj izvaja pri točki o agitaciji za naše časopisje načrt, ki bi pripomogel k večjemu razširjenju "Proletarca". Sledi obširna debata. S. Peternel se strinja z idejo, ravno tako s. Britz, omenja pa, da tisti, ki ne čitajo in nočejo čitati takega lista, ga ne bodo naročili, pa magari če ga jim ponudiš zastonj. S. Langerhole ima pomiselke radi nekaterih zastopnikov, ki jemljejo provizijo. S. Kavčič je za večjo kampanjo za razširjenje "Proletarca", a kar se tiče znižane naročnine, naj bi veljala le za nove naročnike. K stvari govore še Hrast, Kvartič in drugi. Končno je bil soglasno sprejet sledeči predlog:

Vsem aktivnim članom JSZ. in zastopnikom "Proletarca" v zapadni Pennsylvaniji, ki spadajo pod delokrog Konference klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije, je dana naloga delati v kampanji za razširjenje "Proletarca". Naročnina za to kampanjo je znižana in različno pokrije konferenca v sporazumu z upravo "Proletarca". Celoletna naročnina v tej kampanji je \$2, za pol leta \$1.25. To znižanje velja samo za nove naročnike.

Vsi, ki bodo delali v tej kampanji, morajo na naročilnih listkih in listinah označiti sledeče: Delokrog Konference v zapadni Pennsylvaniji, ali okrajšano, DKP. Na upravništvo "Proletarca" morajo poslati polno vsoto prejete naročnine. V svrhu, da bo imela Konferenca pregled in kontrolo nad to kampanjo, je izvolila posebnega kampanjskega odbornika. Kdor bo hotel provizijo od dobljenih naročnin, jo bo dobil od tega odbornika; od ostalih bo šla listu v podporo.

Natančnejše poročilo in navodila bodo objavljena v "Proletarcu" v posebnem članku. Dopis iz upravnništva radi razpečavanja literature in Ameriškega družinskega koledarja se vzame na znanje. Konferenca bo storila tudi v tem oziru kolikor največ mogoče.

Predložene in prečitane so sledeče resolucije:

"Proti dvigajoči se reakciji v slovenski ameriški javnosti."

"Združenje slovenskih podpornih organizacij."

"Izjava glede akcije za 'Slepki dom' v Sloveniji."

"Kaj je s fondom 'Slovenskega zavetišča'?"

(Opomba: Besedilo resolucij je priobčeno v "Proletarcu" z dne 10. decembra, zato so iz zapisnika v tej izdaji izpuščene. Resolucije v omenjeni številki "Proletarca" naj se smatra za del tega zapisnika.)

Vse resolucije so bile soglasno sprejete kot čitane.

Sklenjeno, da se pošlje vse te resolucije v objavo "Proletarcu" in "Prosveti".

Sklenjeno, da se resolucijo, tikajoča se vprašanja o fondu "Slovenskega zavetišča v Ameriki" in o akciji za "Slepki dom" v Sloveniji pošlje v objavo "Enakopravnosti", ki je glasilo SSPZ., "Novi Dobi", ki je glasilo JSKJ. in "Glasu Naroda", katerega lastnik je ob enem predsednik Slov. zavetišča in ki se je postavil na čelo kampanje za zbiranje prispevkov v fond za Slepki dom v Sloveniji.

Albert Hrast predlaga, da naj bo odbor konference izven tajnika in pomožnega tajnika ob enem tudi nadzorni odbor. Sprejeto.

Predlagano, podpirano in sprejeto, da se poskuša dobiti knjige neaktivnega kluba v Hacketu, Pa. To delo se naloži tajniku in pomožnemu tajniku, o uspehu pa naj poročata na bodoči konferenci.

Volitve odbora. — Izvoljeni so:

John Terčelj, Strabane, tajnik-blagajnik;
John Jereb, Strabane, pomožni tajnik;
Nick Krašna, Canonsburg, propagandistični odsek;
Odbor konference (ki je ob enem nadzorni odbor):
John Kvartich, Sygan; Jos. Zorko, West Newton;
s. Ursich, Morgan, in Fr. Peternel, Meadowlands.

Sklenjeno, da se prihodnje konferenčno zborovanje vrši v Meadowlandsu. Čas in prostor določi odbor Konference v sporazumu s klubom na Meadowlandsu.

(Opomba zapisnikarja: Popravke k morebitnim pomotam v zapisniku naj se pošlje za objavo na uredništvo "Proletarca" in ob enem bodoči konferenci.)

John Terčelj, predsednik konference;
John Jereb, tajnik; J. Ban, zapisnikar.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ" so vplačala društva, socialistični klubi in posamezniki v mesecu novembru kot sledi:

Štev. društva in kraj.	Vsota.
27, SNPJ, Frontenac, Kans.	\$ 2.00
281, SNPJ, Jacksonville, Kans.	3.00
47, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
382, SNPJ, Acosta, Pa.	9.00
74, SNPJ, Virden, Ill.	1.00
245, SNPJ, Lawrence, Pa.	1.50
209, SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
86, SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
97, SNPJ, Bessemer, Pa.	1.00
206, SNPJ, Gross, Kans.	3.00
477, SNPJ, Cleveland, O.	1.50
275, SNPJ, Maynard, Od.	1.00

Klubi J. S. Z. in posamezniki.

1, Chicago, Ill.	2.50
114, Detroit, Mich.	24.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
POWER POINT, O.: Po 50c Stefe Chuck, Karol Bogatay in Mary Bogatay; po 25c: Jack Bergant. Skupaj (poslal Karol Bogatay)	1.75

Skupaj \$57.25

Tajništvo J. S. Z.

Po prohibiciji v sovjetski Rusiji.

Izmed vseh dežel na svetu, ki so kedaj poskušale eksperimentirati s prohibicijo, to je, ki so skušale odpraviti pitje alkoholnih pijač, je dosegla sovjetska Rusija najpovoljnejše rezultate, toda prohibicija je bila vzlic temu tudi v sovjetski Rusiji fiasko. Mužiki, pa tudi delavci v mestih, so delali neke vrste žganje, ki je zdravju še bolj škodljivo kakor ameriški "munjšajn". Zato je vlada v Moskvi legalizirala prodajanje vodke (žganja), ker ji bo tako lažje kontrolirati konsum alkoholnih pijač.

Sedaj poročajo iz Moskve, da je vlada podražila žganje za 50%; "kvart" žganja stane \$1 v ameriški veljavi. Podražitev ima namen omejiti pijančevanje. Policija mora sporočiti ime vsakega, ki je aretiran vsled pijanosti, uniji kateri pripada, in unija mu da potem ukor. Vrše se tudi predavanja in tiskana propaganda proti pijančevanju, ker je vzgoja najafektivnejše sredstvo, ki navaja ljudi k treznosti in zmernosti

“Proletarec” povečan.

Ta številka “Proletarca” je povečana za osem strani. Povečati bi jo morali radi obilice gradiva vsaki teden, toda sedanji dohodki nam tega ne dopuščajo.

Sedaj, ko so skrbi za nabavljanje božičnih daril pri kraju, pošljite v darilo “Proletarcu” vsaki eno novo naročnino, pa bo vprašanje povečanja “Proletarca” hitro rešeno.

V Pennsylvaniji je podvzela agitacijo za razširjenje “Proletarca” Konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. S. Siskovich piše, da bodo sodruzi v Clevelandu šli na delo in pomagali da se “Proletarcu” finančno pomore in se mu zmanjša, oziroma pokrije primankljaj.

Društvo št. 86 SNPJ. v Chicagu, katerega je na konvenciji v Waukeganu zastopal s. John Turk, je na svoji decemberski seji sklenilo prispevati \$15 v podporo “Proletarcu”.

“Proletarec” ima izredno veliko sovražnikov, in to med elementi, ki bi jih ne imel rad med svojimi prijatelji. Kajti prijatelji “Proletarca” so zavedni delavci, od katerih je ta list odvisen in od katerih odvisi vse delo za napredek in razredno vzgojo med slovenskim ljudstvom v Ameriki.

Sodrugi in somišljeniki, naprej za naše glasilo!

Iz sheboyganske kronike.

—r—

Rev. J. Černe iz Sheboygana snuje “prosvetni klub”. Da pravočasno pripravimo našo javnost na ta važni in “plemeniti” Černetov namen, se nam zdi potrebno seznaniti naše rojake in čitatelje predvsem z zmožnostjo in učenostjo tega “velikega” in zaslužnega Prešernovega potomca.

Da je Černe sposoben udejestvovati svoj “prosvetni” namen po običajni klerikalni jezuitski logiki, temu ne more nihče ugovarjati. Jamstvo za to trditev nam je Černetovo sodelovanje pri “Amerikanskem Slovencu”. Inteligenca “častnega” predsednika te čedne družbe pri “A. S.” se zrcali v zadnjem času posebno iz njegovih dopisov.

Če dvomite, vam tu citiramo “bisere” iz njegovih “umotvorov”, ki so znak njegove “bлагословljene modrosti”. Poslužuje se jih v napadih na sheboyganske “rdečkarje” in na člane SNPJ.

evo biserov iz “prosvetle” sheboyganske abecede:

Afne, — bedaki, — cucki, — čifuti, — dihurji, — egiptovski cigani, — figure, — gofle, — hudobneži, — ignoranti, — jazbeci, — kozli, — larfe, — mr. nobody, — ničle, — osli, — prismuknjenci, — ritenpikarji, — svinje, — šuspurfla, — tepci, — umazanci, — vražji rdečkarji, — zarukanci, — židovski socialpatrijoti. —

Da se demonstrira pri tem tudi značaj “jugoslovan-ske vzajemnosti”, je dodjati še sledeče čednosti, katerih se poslužuje njegova tovaršija: Te so — lopovi, — kukavice, — nitkoviči, — luđi bez stida.

95 odstotkov te gorostasne lepote slovenskega jeziga uporablja Černe v svojih spisih, ostali del pa porabijo njega vredni najbližnji prijatelji. Če bi kdo hotel ugovarjati, in trditi da potvarjamo, mu v dokaz lahko pomolimo “Am. Slovenca”.

Narod, sodi jih sam po njihovem delu in njihovih besedah. Divi se taki popovski naturi, ki te hoče “prosvetiti” . . .

BREZ NASLOVA

K. T.

“Dne 1. decembra vsakega leta se hvaležno spominjamo odrešenika izpad nemškega suženjstva—kralja Petra I. Osvoboditelja, s ponosom pa gledamo tudi na njegovega junaškega sina, vladarja ujedinjene in velike Jugoslavije, kralja Aleksandra I., od katerega pričakuje narod, da bo dvignil Jugoslavijo v mogočno in srečno domovino vseh Jugoslovenov. — Naš kralj, vnuk slavnega Karadjordja (Črnega Jurija), ustanovitelja naše dinastije, je že večkrat dokazal, da ljubi prav posebno slovenski narod in slovensko domovino . . . Našo lepo domovino ljubi zelo vroče tudi naša kraljica Marija, ki se izredno rada vozi skozi naša polja in vasi ter se vsako jesen težko loči od Bleda in Slovencev . . . Živela Juogslavija! Živela naša narodna kraljevska obitelj!”

To je košček slavospeva, ki sem ga čital v “Tedenskih slikah” z dne 26. novembra t. l., katere izhajajo kot priloga lista “Domovina” v Ljubljani.

V “naši slavni domovini” se je zelo malo izpremenilo. Isti slavospevi, kakor pod Habsburžani. Samo ime dinastije je drugo. Slavospevi so isti in hlapci enaki kakor takrat ko je bil še Franc Jožef veliki vladar velike in slavne “naše domovine”. Če se dogodi, da bi Mussolini okupiral vso Slovenijo, bi čitali čez leto ali dve po okupaciji enak slavospev italijanski dinastiji in “velikemu” Mussoliniju.

V glavnem odboru SNPJ. ni korumpiranih članov. Tako nam naznanjajo besedniki “progresivnega bloka”. Ko so oni izdali tisto famozno “proklamacijo” o korupciji, niso imeli niti najmanj v mislih kakega člana glavnega odbora SNPJ., ampak samo socialistične voditelje. Če se vam zdi čudno, kako to, da je “blok” naslovil svojo proklamacijo na članstvo SNPJ., vam radevolje pojasnim: Vzrok je, ker je SNPJ. poštena organizacija s poštenim glavnim odborom, in zgodovina ji je dala nalogo iztrebiti socialistične korumpirance v Mezopotamiji, Iraku, Burmi in Abesiniji. Proklamacij blokov je bila nerodno sestavljena, zato so jo nekateri v razburjenju napačno tolmačili. Tako je skrb za SNPJ. in poštenost njenega odbora med članstvom odstranjena, kar je za božične praznike na vsak način razveseljiva novica.

Ako se hočeš izvežbati za žogometne ali nogometne igre, poskusi v začetku metati ob tla “Proletarca”, potem pa si izberi kaj težjega, naprimer kak blok, ki ti ga bo radevolje posodil progresivni blok.

M. J. Turk argumentira v Prosveti, da je skoro nemogoče, da bi sin nastopil proti očetu ali obratno. Po njegovi razlagi sorodniki vse do bratranca drže skupaj, kajti kri ni voda. Prijatelj Matthew ima samo deloma prav. Meni npr. je znan slučaj, ko sta nekje na Dolenskem kandidirala drug proti drugemu oče in sin v deželni zbor, prvi na klerikalni, in drugi na liberalni listi. Boj med njima je bil tako ljut kakor so navadno boji v družinah. Sorodniki skozi do bratranca in še par kolen po vrhu se znajo tudi sovražiti, ne samo ljubiti. Kar se tiče protekcije, ni treba, da bi bil pro-

tektor ravno oče ali sin ali bratranec. Protekcijo se dobi tudi izven familije. Npr., Matthew jo je v sporu s študenti dobil v glavnem odboru, ne da bi bil kak njegov sorodnik član gl. odbora.

Prva številka "D. S.", ki je izšla v Chicagu, pravi, da se je preselila v Chicago radi slabih poštne zvez, ki jih ima mesto Milwaukee, in pa nekoliko tudi zato, ker je pričela zadnje čase dobivati v Milwaukee lokalni značaj. Tako, — pa smo na jasnem! Vse drugo so samo govorce in "bunk".

Vseeno se je dogodilo, kakor je bilo prerokovano: Zgodilo se je namreč, da je Frank Novak postal komunist ko je "Slovenija" postala komunistična. Prenehal je biti, ko so ga odstavili iz uredništva. Torej natančno do pike, kakor je bilo prerokovano. Začelo se je v adventu in končalo v adventu. Kaj bo rekel sedaj detroitski Kotar?

Teodor Cvetkov je bil komunističen voditelj in komunističen urednik. Ko so mu vzeli pozicijo, je prenehal biti komunist in pričel izdajati nov list, ki služi pravici, izobrazbi in znanosti. Frank Novak je prvi teden po selitvi "Slovenije" pričel izdajati "na splošno zahtevano" nov časopis pod imenom "Vestnik", ki bo po za trdilu uredništva neodvisen list, namenjen potrebam milwaške naselbine in za pouk in razvedrilo ljudstva vobče. Tako, dragi znanci v taboru na čisti levici, se dela za revolucijo! Ivan Delja, ki je bil tudi komunističen voditelj in upravnik "Radnika", dela pri ultranacionalističnem in "kontrarevolucionarnem" "Narodnem Listu" v New Yorku. Kaj neki bo začel Korl Novak, kadar ga doleti Frankova usoda? Ali je med nami še kaj prostora za "prosvetne" liste?

Včasih slišimo govoriti o dvojni meri in dvojni moral. Kaj je dvojna mera? Za primeru naj služi tole: Če socialist obleče frak in cilinder in ga vidimo tako oblečenega v družbi z buržvazijo, je to dvojno izdajalstvo. Če sede komunisti enako oblečeni na banketu z bankirji in industrialnimi kralji, je to — well — kaj je to? "Radnik" bi dejal: "Kapitalisti so se poklonili zastopnikom revolucionarnega delavstva." Sovjetska Rusija ima svoja poslaništva v Parizu, Londonu in Rimu, kjer se prirejajo banketi kakor v poslaniških palačah drugih držav. Saj celo "naš" Tresić Pavičić priredi včasih v Washingtonu "sijajno gostijo" (mene in Ivana Zupana nikoli ne povabi, ker nama gosposka oblačila nič ne pristojajo). Na banketih v sovjetskih poslaništvih se obnašajo gostje enako kakor na banketih v sobanah drugih diplomatov, in oblečeni so enako razkošno. Namen takih banketov je, "utrjevati prijateljske vezi in iskati stike". Na njih se ne govori o revoluciji, pač pa o stvareh, ki niso pomešane z idealizmom. Svet se pač suče po svoje in se ne ozira mnogo na razne "celice", ki jih tvorijo člani te ali one sekcije, pridružene k Workers' Party ali h kakim drugim komunističnim stranki.

Richard J. Zavertnik pravi v dopisu v "Prosveti", da je med ameriškim in angleškim jezikom razlika kakor je razlika med slovenščino in hrvaščino. To lahko pomeni, da je razlika tolikšna kakor med slovenščino ali hrvaščino, ali pa lahko samo pomeni, da je med ameriškim in angleškim jezikom precejšnja razlika.

Pričkat se, da-li govore Amerikanci angleški ali ameriški jezik, nima posebnega pomena za našo javnost niti za razvoj SNPJ.

Ako sprejme jutri kongres postavbo, da se mora beseda "angleški jezik" črtati in jo nadomestiti z "ameriški jezik", bo ameriško ljudstvo vzlic temu govorilo angleški jezik, kakor se je razvil v tej deželi. Angleščina v Avstraliji ima svoje posebnosti, toda ne toliko kot v Ameriki. Ampak je vendar angleščina. "Ameriški jezik" je torej ameriška angleščina.

Slovenski "progresivci", ki se toliko postavljajo "za narod", so tista stvar, katero bi narod najlojše pogrešal. "Progresivci" namreč ne verujejo v nikakršno "narodno delo", ako ni plačano. V tem oziru so mnogo slabši od klerikalcev. "Progresivci" in narodnjaki se včasih zberejo skupaj in kaj "narodnega" napišejo ter malo zaplakajo — in s tem je konec dela "za narod".

Ljubljanski magistratni direktor dr. Zarnik je slab člankar, slab "strateg" in jako neroden politik. Njegov odgovor je enako omejen kakor članek v "Glasilu KSKJ.", na katerega odgovarja v "Glasu Naroda".

... Stališče, ki ga je zavzel 'Proletarec' (proti kolektanju za slovenske slepce v domovini) je umljivo. Tisočaki, katere je dobil pred časom iz blagajne Jugoslovskega Republičanskega Združenja, so že sprhneli ali pa bodo v kratkem. Edino upanje mu je še preostanek v blagajni, edinole ž njim se skuša še nekaj časa vzdržati na površju... To presenetljivo dejstvo je razkril Sakserjev "Glas Naroda" v izdaji z dne 17. decembra. Torej še malo, pa ne bo več "Proletarca". In vse bo drugače: Slepici dobe svoj dom in Sakser red svete Save, ali pa železno krono tretje vrste. Trček bo dobil zahvalno pismo od dr. Zarnika, če bo dr. Zarnik takrat še magistratni direktor, "Glasbena Matica" pa ga bo imenovala za svojega častnega člana. "Progresivni" blok bo praznoval veliko slavlje radi prenehanja "Proletarca" in Chas. Novak se bo vrnil v stari kraj, ker bo njegova misija dovršena, pa tudi Matija Plehar bo zadovoljen. Med ameriški Slovenci bo zavladala sloga in bratstvo in vsi bodo delovali za napredek po nestranskih potih.

Koliko se pokadi v Združenih državah?

Federalni census bureau je izračunal, da se je v preteklem letu pokadilo v Združenih državah 8,720,754,000 cigar in 61,859,900,000 cigaret. 15,843,000,000 cigaret je bilo eksportiranih. Davek na cigarete in smodke, ki ga je dobila zvezna vlada v preteklem letu, je znašal \$294,000,000.

"THE NEW LEADER"

Najboljši angleški socialistični tednik v Ameriki je "The New Leader", ki izhaja v New Yorku. Vsebinska je izbrana in za sotrudnike ima sposobne pisatelje in časnikarje. Prinaša pregled socialističnega gibanja doma in po svetu. Razprave in članke ter vse kar prinaša, je vredno, da se čita. Naročnina na "New Leader" je \$2 na leto. Naslov: "The New Leader", 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnino sprejema tudi tajništvo JSZ. Sodrugji in somišljeniki, širite naše list!

Enajst konferenc J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji.

"Konferenca klubov J. S. Z. in društev Izobraževalne akcije J. S. Z." v zapadni Pennsylvaniji je bila reorganizirana meseca junija 1923. Sodelovali so štirje klubi: Avella, Meadowlands, Sygan in Lawrenceec.

I. konferenca, na kateri so bili zastopani klubi iz omenjenih naselbin, se je vršila 24. junija 1923 na Lawrence. Predsedoval ji je J. Terčelj; zapisnikar je bil Leonard Lennasi, in J. Terčelj je bil izvoljen za tajnika Konference. V odboru za obnovitev konferenčnih zborovanj je bil tudi Lovrenc Kavčič iz Sygana.

II. konferenca se je vršila dne 2. septembra 1923 na Bridgeville. Predsedoval ji je John Ban; zapisnikar je bil L. Kveder, ki je bil izvoljen tudi za tajnika Konference. Razun sklepov, tikajoči se splošnega dela, je sprejela tudi več resolucij, s katerimi je označila svoje stališče. To je bila prva konferenca združena s shodom, ki se je vršil po konferenčni seji. Med drugimi govorniki je nastopil na tem shodu tudi urednik "Proletarca".

III. konferenca je bila 28. oktobra 1923 v Canonsburgu. Njen predsednik je bil J. Terčelj in L. Kveder zapisnikar. Za tajnika je bil izvoljen J. Terčelj. Udeleženci te konference so pokazali že precej več živahnosti in volje za organizatorično delo, katero je bilo tekom medvojnih let zelo pojenjalo.

IV. konferenca se je vršila dne 27. januarja 1924 na Library. Predsedoval ji je Jos. Zorko, L. Kveder je bil zapisnikar. Udeležba je bila številna. Za tajnika je bil na tej konferenci izvoljen John Jereb. Po seji se je vršil shod, ki je bil dobro obiskan.

V. konferenca je bila 30. marca 1924 v Broughtonu. Njen predsednik je bil Anton Zornik, L. Kveder pa zapisnikar. John Jereb je bil ponovno izvoljen za tajnika.

VI. zborovanje Konference je bilo dne 27. junija 1924 v Avelli. A. Bartel je predsedoval in L. Kveder je vodil zapisnik. Mandat tajnika je ponovno dobil J. Jereb.

VII. konferenca se je vršila dne 24. avgusta 1924 v Harwicku. Predsedoval ji je J. Terčelj, L. Kveder je bil zapisnikar in J. Jereb tajnik.

VIII. konferenca se je vršila 26. oktobra 1924 v Pittsburghu. Imela je v glavnem kampanjski značaj za predsedniške volitve. Po konferenci je bil shod. Predsednik in zapisnikar sta bila J. Terčelj in L. Kveder. J. Jereb je bil izvoljen za tajnika.

IX. konferenca se je vršila 29. marca 1925 v Pittsburghu. Predsedoval ji je John Kvartich, zapisnikar je bil John Ban, za tajnika izvoljen J. Jereb. Razpravljala je obširno o agitatoričnem delu, a delegatje so v splošnem izvajali, da imajo pri tem težave radi splošne brezposelnosti med premogarji. Vzlic temu je tudi ta konferenca bila uspešna.

X. zborovanje zastopnikov članstva JSZ. v zapadni Penni in društev "Izobraževalne akcije" se je vršilo dne 30. avgusta 1925 v Canonsburgu. John Kvartich je bil predsednik, Nick Krašna zapisnikar in J. Jereb je bil ponovno izvoljen za tajnika.

XI. konferenca se je vršila dne 29. novembra 1925 na Syganu. Predsedoval ji je J. Terčelj, zapisnikar je bil J. Ban in John Terčelj je bil izvoljen za tajnika Konference. Sprejela je več resolucij, nanašajoče se na tekoče dogodke (bile so objavljene v 952. števil. Proletar-

ca) in zaključila podvzeti večjo agitacijo za razširjenje "Proletarca".

Pennsylvanski sodrugi so imeli torej dosedaj enajst konference v teku dobrih dveh let; razen teh zborovanj so priredili več shodov in sestankov. Da se je vse to priredilo in uspešno zaključilo, je bilo treba mnogo potov, mnogo časa in precej gmotnih sredstev. Požrtvovalnost vztrajnih sodrugov, ki delajo na polju agitacije ob vsakem času v letu, ob vsakem vremenu se podajo na pot, in trošijo svoja mala sredstva s prirejanjem konferenc, shodov ter sestankov, je vredna priznanja in posnemanja. Žal, da je takih delavcev tako malo in brezbriznih milijone.

Pismenost v Jugoslaviji.

Merilo kulture naroda je odstotek ljudi, ki znajo čitati in pisati. Čim večji je, tim inteligentnejši je narod. V Jugoslaviji so pred tedni objavili po najnovejših štetjih in virih statistiko, iz katere je razvidno, koliko je še nepismenih ljudi v posameznih krajih kraljevine S.H.S. Število analfabetov (ljudi ki ne znajo pisati in čitati) je v odstotkih v posameznih teritorijih Jugoslavije sledeče:

Južna Srbija	83.87%
Bosna in Hercegovina	80.55%
Črna Gora	66.91%
Severna Srbija	65.44%
Južna Dalmacija	49.47%
Hrvatska (z Medmurjem)	32.10%
Vojvodina	23.23%
Slovenija (s Prekmurjem)	8.86%

Zračunano skupaj, dobimo nevesel rezultat, da je v Jugoslaviji nad polovico ljudi ki so nepismeni. V te vrste statistikah se šteje samo prebivalstvo nad sedem let starosti. Južna Srbija ter Bosna in Hercegovina imajo največji odstotek nepismenih, Slovenija pa najnižjega.

Ali imaš kaj od življenja?

Človek, ki hoče imeti užitek od življenja, ne sme biti duševni avtomat. Človek načel in idealov bo užival, tudi če gre skozi samo trpljenje, ker trpi za stvar v katero veruje.

Brezčutni ljudje nimajo ničesar od življenja, oziroma nič več kakor žival.

Če hočeš, da ti življenje ne bo prazno, se dvigni duševno in moralno nad puhlo vsakdanjostjo in bodi človek.

Ne greni življenja nikomur, da si ga ne zagreniš sam. Ne blati, ne zaničuj, ne obrekuj.

Ne bodi strahopetec. Boj se, toda boj se kot človek poštenjak s poštenimi sredstvi. Sodeluj, da pomagaš napraviti človeško družbo idealnejšo, bolj človeško kakor je danes. Pomagaj civilizirati civilizacijo. Bodi v pokretu, katerega cilj je osvoboditi človeka izpod režima sebičnosti in izkoriščanja. Zato bodi človek razuma in človek ljubezni do svojega bližnjega. Ako boš to, boš imel užitek od življenja. Živel boš v zavesti, da ne živiš zamanj, ker izvršuješ svoje dolžnosti do sebe in svojega brata človeka.

NAŠI ODRI.

“NA DNU”,

drama v štirih dejanjih, spisal Maksim Gorki.

Hauptmann je spustil vse peklenske sile na zemljo s tem, da je privlekel na oder svoje “Tkalce”. Bilo je to v Nemčiji, “deželi mislecev in pesnikov.” “Glej-te”, so vpili filistri, “delavci, umazani, shujšani in lačni, postavljeni na oder! Revščina, v svoji največji o-studnosti, predstavljena v po-kosilski predstavi! To je preveč!” Gotovo, da je to preveč za zadovoljno burž-vazijo, da se jo seznanj od bliže s strahotami življenja tkalcev. To je preveč, ker v igri resnica in realnost kar grmi v mirnih in nerazdraženih ušesih družbe — J'accuse! obtožujem te!

Tolstoj je zopet razburil to prenasičeno družbo s svojo lepo in realno družabno dramo, “Moč teme.” Vsega vraga so mu očitali. Njemu in Hauptmannu so očitali, da sta privlekla “garbič” človeške družbe na oder. Kaj vsega se ni očitalo Gorkiju, si lahko pred-stavljate, ako veste, da je on stokrat hujša paprika za te ljudi. Hauptmann in Tolstoj skupaj sta tvorila ko-maj ½% napram njegovi igri “Na dnu.” Nikjer in ni-koli poprej ni nihče pokazal tako resnično in realistič-no sliko družabnih nižin, kot nam jih Gorki v tej igri.

Igra se vrši v studnem in umazanem azilu (pre-nočišču), kjer se zbirajo zavrženci družbe — profesio-nalen tat, igralec, nekdanji umetnik, nekdanji aristo-krat, tatarski princ, vlačuga in vsakovrstni drugi za-vrženci. Nekoč so vsi ti ljudje bili dobri člani člove-ške družbe — imeli so stremljenja, cilje in želje, ali po-manjkanje volje, krivica in krutost sedanje človeške družbe jih je prisilila v te nižine in jih zopet vrgla na-zaj, ko so poskusili, da bi se dvignili iz njih. Nanje se gleda kot na izvržke, nepotrebne ljudi, kateri so nečlo-veški — poživinjeni! Vendar se v tem azilu vzlic za-strupljenem zraku, kjer vse veneva in umira, dobe ljudje je s karakterjem. Tu prvič vidimo žalostno ures-ničenje svobode in enakopravnosti. Morale tu ni, to-rej je tu vdomačena največja odkritosrčnost. Vasiliso se prikazuje kot primitivno Messalino, seveda iz nižin življenja.

Da, da, karakter je še ostal nekaterim. Nataša, mla-do dekle, je vkljub tem nečloveškim razmeram ohrani-la svoje nagone nepokvarjene. Ljubezni in simpatije še ni okusila v svojem dvajsetletnem življenju. Bila je največkrat lačna, in edine dobre tege sveta, katere je okusila, so bile neprestano pretepanje od strani njene brutalne sestre Vasilise, od katere je bila odvisna. Vaska Pepel, mlad profesionalen tat, prenočevalec v tem brlogu, se ji je kmalu prikupil in jo osrečil s tem, da ji je dal vedeti, da se zanima zanjo in da bi mu bila velika duševna in moralna opora. Vaska, kakor tudi Nataša, nista nič drugega kot naravni produkt družab-nih razmer.

VASKA. Tat sem izza mladih nog — saj me dru-gače niso klicali, kot tat Vaska, tatov sin Vaska! Aha! Tako? Vidiš — tat sem . . . Jaz nisem mogel biti nič drugega kot tat, če me ni nikoli nihče drugače klical. . . Kako me pa ti kličeš, Nataša, No? . . . Sladko ne živim — volčje življenje je to . . . Kot da se potapljam . . . Kamor se primeš, vse gnilo, nič ne drži . . . Ti si pa mlada jelka — maješ se, ampak vztrajaš.” Tako govo-ri tat Vaska Nataši. Ako ni to samo na sebi vredno

Dramski odsek kluba šte. 27, J. S. Z., Cleveland, O.

VPRIZORI

v nedeljo 3. januarja 1926

V Slovenskem Narodnem Domu

St. Clair Avenue in E. 64 Street

Socialno dramo v štirih dejanjih

“NA DNU”

Spisal Maksim Gorki.

Pričetek igre točno ob 7:30.

Splošna vstopnina 50c.

OSEBE:

Mihael Ivanov Kostiljev, posestnik nočnega azila . . . . . Vincent Jurman
Vasilisa Karpovna, njegova žena . . . . . Ga. M. Debevec
Nataša, njena sestra . . . Gdč. Danica Oblak
Medvedjev, njih stric, policaj . . . . .
Erazem Gorshe
Vaska Pepel, profesionalni tat . . . . . Louis Beniger
Klešč, Andrej Mitrič, ključavničar . . . . . John Kregelj
Ana, njegova žena . . . . . ga. Kristina Sivic
Nastja, vlačuga . . . . . gdč. Mary Grill
Kvašnja, trgovka s štruklji . . . . .
ga. Rozi Stegovec
Bubnov, klobučar . . . . . John Bresčak
Satin . . . . . Vatro Grill
Akter, nekdanji slavni igralec . . . . .
August Komar
Baron . . . . . Dr. J. Mally
Luka, romar . . . . . France Česen
Alijoška, čevljar . . . . . Ludvik Sanabor
Gušavec } dninarja.. John in Walter Lazar
Tatar }

Bosjaki brez imen in brez besed.

Režiser Joseph Skuk.

Prva dva in četrto dejanje se vrše v skopuhovem prenočišču.

Tretje na dvorišču.

Čas in kraj: Rusija pred revolucijo.

presedeti cel večer v gledališču, tedaj ne vem nič več kaj je dobra igra.

To ni edina svetloba, katera prodre v to temno sliko življenja iz nižin. Luka je star romar, človek, katerega so skušnje iz življenja naučile mnogo modrosti. Prepotoval je vso Rusijo in Sibirijo in živel z vsakovrstnimi ljudmi; ali razočaranje in žalost mu ni vzelo njegovo preprosto vero v lepoto in idealizem. On verjame, da je še vedno čas, da se reši človeka, neglede na to kako nizko je padel, koliko je že propadel ali koliko je še poguma v njemu, če le vemo kako se dotakniti njegove duše. Luka vzbuja odločnost in upanje v vsakem človeku, katerega sreča s tem, da ga budi in vabi, da naj začne življenje na novo. Nekdanjemu igralcu, kateri je sedaj brez imena kot zgubljen pes, pravi, da je še upanje za kroničnega pijanca kot je on:

LUKA. Zdravi se! Pijance zdaj zdravijo, slišiš? Zastonj jih zdravijo, bratec; tako zdravilišče so napravili za pijance, da bi jih zastonj zdravili . . . Vidiš priznavajo, da je pijanec tudi človek in so veseli, če se hoče zdraviti. Vidiš — pojdi! Pripravi se! V roke se vzemi, zberi se! Potrpi. Potem ozdraviš in začel boš spet živeti lepo na novo!" Ravnotako skuša prepojit z zaupanjem v samega sebe Natašo in Vasko Pepela. Potem pa nadaljuje na zelo preprost način s svojo filozofijo življenja, v kateri razlaga, da je treba imeti usmilenje s človekom in tolažiti nepotolažene, in v sili rabiti laž, ako ta tolaži.

To zaupanje in nova vera zelo učinkuje na nesrečneže. Poskusijo se dvigniti iz tega družabnega močvirja, ali prekasno je prišel k njim. Energija in volja je zlomljena v njih; razmere se pa tako sučejo, da jih vedno pahnejo — nazaj — *na dno!* Že sta se Nataša in Vaska odločila na novo pot v življenje, ali ni jima bilo dano, da bi ušla usodi. V prepiru s svojo sestro Vasilico se Nataša vsa opeče od vrele vode, katero so nalašč zlili nanjo. Vaska priskoči na pomoč svoji ljubici, in pri tem sreča moža Vasilise in ga po nesreči ubije. Tako padajo zavrženci družbe nazaj — *na dno!* In tragedija pri tem je ta, da ne padajo nazaj radi svojih slabih nagonov; nasprotno, njih dobri nagoni in nameni so tisto kar jih vrže nazaj — *na dno!* Edina tolažilna luč, katera nam ostane je fakt, da navdahnjenje Luke prinese "Pesem človeku" iz ust Satina, ki je tudi eden izmed zavržencev družbe.

V vsej sodobni literaturi naše pokvarjene civilizacije, katera obsoja tisoče — največkrat najboljših možkih in žensk — na usodo Vaske, akterja in Nataše, katere sodi med nepotrebne člane človeške družbe, ne dobimo bolj stroge obtožbe te družbe, kot je v igri "Na dnu." In vendar vsi ti ljudje so potrebni, da, življenskega pomena, ako bi družba le pogledala pod pregrinjalo mrzle brezbrčnosti in nevednosti ter na ta način odkrila globoko človekoljubje in neporabljene zmožnosti teh zavržencev — iz dna! Če je res da so za naše razmere neuporaben material, dostikrat v škodo splošnosti, leži vzrok v tem, ker se jim ne da prilike in so prisiljeni v te razmere, katere umorijo njih vero vase in vse kar je najboljšo v njih naravi.

Pozabiti ne smemo, da vse te razmere so izrodek NAŠE DRUŽBE, ker ONA jih je ustvarila in skuša zamoriti ljudi, katere je pahnila vanje — na dnu!

Taka, in nič drugačna, je ta igra v kratkih obriših. Pridite gotovo vsi, kajti vprizorjena bo samo enkrat, in to 3. januarja 1926 ob 7:30 zvečer. Vstopnina je splošna, t. j. 50c.

Joseph A. Siskovich.

SILVESTROVO ZABAVO

priređi

v četrtek dne 31. decembra

v dvorani S. N. P. J.,
Chicago, Ill.,

klub šte. 1, J. S. Z.

PROGRAM:

Marseljeza . . . . .svira Koludrov orkester
Luč, Vojanov . . . . .deklamira Joško Oven
Rojstvo, Cvetko Golar . . . . .
. . . . .deklamira Miss Annie Turk
Samospev . . . . .izvaja Mrs. L. Nemanich
Pesem bo naznanjena pozneje.

IGRA

NOVOLETNA RESOLUCIJA

slika v enem dejanju

Spisal Ivan Molék

OSEBE:

Kraus, bankir . . . . . John Olip
Milan, njegov sin . . . . . Joško Oven
Bimbo, njegov prijatelj . . . Andrew Miško
Služkinja . . . . . Angeline Tich

Vrši se danes, na starega leta večer,
v Ameriki.

Pričetek zabave ob 8. zvečer. Program se prične izvajati ob 10:30 zvečer in bo končan o polnoči. Potem se nadaljuje plesna zabava. Veselico zaključí godec na harmoniko.

Vstopnina 75c.

V nedeljo 24. januarja vprizori dramski odsek kluba št. 1 igro "Navaden človek". Preskrbite si vstopnice v predprodaji.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

“Ljubljanski Zvon” v prihodnjem letu.

Revija “Ljubljanski Zvon” piše v decemberski številki pod gornjim naslovom sledeče o svojih smernicah v letu 1926:

“Smer novega letnika Ljubljanskega Zvona se v bistvu ne izpremeni, marveč ostane list v poglavitnem to, kar je bil doslej: literarno-umetniška revija, zbirajoč brez vsakršnih predsodkov v svoj krog vse pomembnejše sodobne slovenske literarnotvorne energije, ne oziraje se pri tem na kako imaginarno sodobno, konfesionalno ali stanovsko “umetnost”. Edino merilo, edin kriterij bo uredništvu v leposlovnem in kritičnem delu tudi v bodoče umetniški. — V stalnem stremljenju, približati Ljubljanski Zvon po možnosti višini uglednih sodobnih evropskih revij, kakor sta n. pr. pariška “Nouvelle Revue Francaise” in berlinska “Neue deutsche Rundschau”, pa je uredništvo smatralo za potreb-

no, ukreniti nekaj izprememb, ki so utemeljene v duhu časa in potrebah čitajočega občinstva. Tako se bo leposlovni del lista v prihodnjem letniku nekoliko skrčil, pomnožil pa se bo njegov publicistični del s številnejšimi kratkimi članki, eseji in razpravami iz vseh panog kulturnega življenja. Vsaka številka bo tvorila čim zaključenejšo celoto. V to svrhu je bilo potrebno obseg posameznih številk nekoliko povečati.

Načrt za novi letnik je v glavnih obrisih ta-le:

Široka šentpeterska epopeja Juša Kozaka se v štirih poglavjih zaključi. Nato se priobči roman Vladimirja Levstika, ki ga je avtor koncipiral že pred leti za Ljubljanski Zvon, a ga tedaj ni utegnil dovršiti. Roman je zajet iz sodobnosti in nam v obliki satirične tragigroteske biča slovensko malomestnost ter slika tragiko nadpovprečnega človeka sredi tesnobe in omejenosti domačega življenja. Delo je pisano z vsemi literarnimi vrlinami tega pisatelja in bo zato priklenilo nase preprostega in inteligentnega čitatelja ter želo obče priznanje. Anton Novačan bo nadaljeval svoj veliki “dra-

Občinski, zemljiščni, korporacijski in bondi javnih naprav.

Vaše podporne organizacije kupujejo bonde
pri nas ker je denar dobro investiran.

OTIS & CO.

Vstanovljena l. 1899.

CLEVELAND, OHIO.

John F. Perko, zastopnik.

matski mozaik" Hermana, Friderika in Urha Celjskega; razen tega bo objavil dve črtici in več pesmi. Priobči se nadalje obširna novela Franceta Bevka "Beg pred senco", ki tvori nekako nadaljevanje in konec letos objavljenega "Sužnja demona" in ki vsekakor ne na pornografski, temveč na povsem literarnodostojen in iskren način rešuje problem seksualnih zablod mladega človeka; delo seveda ni pisano za otroke. — Poleg tega je izročil uredništvu pesnik Jože Lovrenčič svoj roman "Publius in Hispala", čigar dejanje je zajeto iz starega Rima v 2. stoletju pred Kristusom. V ljubavni zgodbi Publija in Hispale nam pisatelj z živahnimi črtami slika življenje tedanjega Rima in stremljenja tajne družbe "Sodatas Magnae Deae" — Duha zemlje. Bogato bosta zastopani črtica in novela. Svoje prispevke so uredništvu že izročili odnosno obljubili pisatelji: L. Albrecht, A. Cerkovnik, C. Golar, S. Grum, Ferdo Kozak, Tone Seliškar, Ivan Zorec i. dr. — V pesniškem delu bodo poleg dosedanjih zastopani tudi nekateri najmlajši pesniki: Srečko Kosovel, I. Grohar, V. Košak i. dr. — Iz prevodne literature se bo zlasti nadaljevala serija krajših, zaključenih, umetniško pisanih črtic iz sodobnega ruskega življenja pod naslovom "Nova Rusija" v prevodih ruskega rojaka N. Preobraženskega. Po možnosti se objavijo prispevki starejših (A. Tolstoj, Drozdov, Šmeljov, Bunin) in mlajših (Zoščenko, Vs. Ivanov, Piljnak, Nikitin) zastopnikov sodobne ruske literature.

V poljudnoznanstvenem delu lista bodo poleg znanstvenikov zastopani naši najboljši esejisti. V to svrhu je uredništvo že stopilo v stik z raznimi strokovnjaki, ki so obljubili svojo pomoč. Tako bo priobčil prof. Kidrič članek o slovanskem preporodu, A. Lajovic esej o kulturni politiki v Jugoslaviji, prof. Veber razpravo o problemu komičnega, P. Karlin pregledno študijo o povojni francoski literaturi ter esej "Literatura in glasba". Urednik bo objavil nekaj zanimive Cankarjeve korespondence (manj pomembna korespondenca se sicer načeloma ne bo objavljala) ter nekaj esejev o vprašanjih, ki se zadnji čas obravnavajo polemično ("Pomen sodobnosti v literaturi" i. dr.). V esejistični obliki se bodo objavljali pregledi o gledališču, glasbi in upodabljalni umetnosti; te preglede bodo pisali Fr. Marolt, Fr. Mesesnel in urednik. Razen tega se bodo v listu razmotrivala vsa sodobna kulturna vprašanja.

V *Književnih poročilih*, ki bodo razdeljena v pododelke slovenska, srbo-hrvatska in inozemska dela, bodo sodelovali: prof. Kidrič iz svoje stroke, A. Budal, A. Debeljak, J. Kozak, P. Karlin, Fr. Albrecht i. dr., srbo-hrvatska dela bo ocenjeval Vl. Levstik. *Kronika* se bo delila v domači in evropski kulturni pregled in bo čitatelja informirala o vsakem pomembnejšem kulturnem gibanju.

Slovenska knjiga je danes v splošnem pomanjkanju prava pastorka in le težko životari. Njen stvaritelj, slovenski pisatelj, je najjadnejši proletarec tega naroda. Na občinstvu je tedaj ležeče, da kulturna prizadevanja svojih pisateljev podpira ali pa jih omalovažuje. Na občinstvu je, da s svojo gmotno podporo pomaga, da se Ljubljanski Zvon približa tisti idealni višini, kakršno zamišljata uredništvo in upravniško lista.

Ljubljanski Zvon stane za vse leto 120, za pol leta 60, za četrt leta 30 Din; za inozemstvo 150 Din. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

VSI NA

VESELICO

**Slovenskega Soc. Kluba
št. 118, J. S. Z.**

ki se vrši 26. dec. 1925. v dvorani dr. "Pojstojnska Jama" SNPJ. v

Canonsburgu, Pa.

Začetek ob 7. zvečer.
Igral bo izvrsten orkester.

To veselico priredijo organizirani sodruzi, ki se bore tudi za vas, pa kljub temu, da ne spadate v njihovo organizacijo. Ako še ne spadate v organizacijo, vas vabimo, da pridete vsaj omenjeni večer v našo sredo, da nam pomagate do boljšega gmotnega in moralnega uspeha, ker ako je uspeh gmoten, se porabi kot pripomoček v borbi za osvoboditev vseh, ki jih tlačijo dananjši krivični sistem.

Na svidenje vam kliče ODBOR!

DRAMSKE PREDSTAVE KLUBOV J. S. Z.

Klub št. 27, J.S.Z., Cleveland, O., vprizori v nedeljo 3. januarja v Slovenskem narodnem domu dramo "NA DNU", v štirih dejanjih, spisal Maksim Gorki.

Klub št. 45, J.S.Z., Waukegan, Ill., vprizori v nedeljo 10. januarja v Slovenskem narodnem domu farso v treh dejanjih "POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI", spisal Ivan Cankar.

Klub št. 1, J.S.Z., Chicago, Ill., vprizori v nedeljo 24. januarja šaloigro v treh dejanjih v dvorani SNPJ., "NAVAĐEN ČLOVEK", spisal Branislav Gj. Nusič.

"ČAS"

edina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Pri naša lepe povesti, gospodarske in gospodinske navete, znanstvene zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljatve naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Road, N. E.,
CLEVELAND, OHIO.

WAUKEGANSKA POŠTA.

Praznovanje božiča je farsa, ki služi danes trgovcem. V ostalem je farsa, ki se ponavlja že precej stoletij. Ni je večje hinavščine, kot so božična in novoletna voščila. Ali ker smo se jih naučili izrekati kakor se nauči gotovih besed papagaj, jih ponavljamo leto za letom. In pa darila kupujemo drug drugemu. Vsled te bizniške tradicije spravlja božič v finančne neprilike milijone ljudi. Marsikdo čuti denarno krizo vsled božičnih daril skozi vse leto, in potem ima zopet božič pred durmi. V dajanju daril je le malo odkritosrčnosti.

Ponavljanje besed, da je član SNPJ, lahko kakršnegakoli političnega prepričanja, in ob enem po ovinkih udarjati po socialistih ali socialistični stranki, je sedanje dni zelo priljubljen sport pri nekaterih, kar je zelo sumljivo. Še bolj pa je tako pridiganje neutemeljeno, če prihaja od osebe, ki ni pri nobeni stranki in hoče biti pri vseh. Takim ljudem pravimo, da v kalnem ribarju. Ali pa iščejo trdnih tal, da bi sigurnejše obvarovali sami sebe, ker gazijo po močvirju. Ptiča spoznaš po perju in petju (ter čivkanju).

Zadnje čase se zelo veliko piše o demokraciji. O tej nevidni devici imamo zelo malo pojma. Vsak bi jo imel najrajše sam zase. Drugim jo ne privoščim. Kakor hitro sta dve ali tri osebe primorane da delajo skupno za eno stvar, tedaj preneha absolutna svoboda in tudi demokraciji moramo izdreti par deviških peroti, ako

hočemo izpolnjevati dolžnosti, ki nam jih je naložil skupni smoter. Kako je šele s svobodo in demokracijo v organizacijah z več tisoč člani?! Ne gre in ne gre, da bi delal vsakdo po svoji glavi.

Najslabši so tisti ljudje, ki so se šele včeraj zbudili in slišali o veliki zverini demokraciji. Vidijo ljudi pred seboj, pa vprašujejo, čemu so oni med zadnjimi. Vidijo jih za seboj, pa se zgražajo nad njimi, zakaj so zaostali. Kje je demokracija, da tega ne vidi? Ko se taki ljudje malo utolažijo in umirijo, navadno spoznajo, da teh razlik ni kriva demokracija, temveč današnji v željah tolikokrat propadli sistem.

Slovenska narodna čitalnica v Waukeganu je priredila v soboto 12. decembra družaben sestanek, na katerem je predaval naš sodrug Joško Oven o literaturi. Govoril je zelo poljudno in snov spretno obdelal. Navzoči so izrazili željo, da bi se taka predavanja še večkrat priredila. Udeležba ni bila sijajna. Vstopnina je bila 50c za osebo. Večerja in par kozarcev veselih solzic je bila servirana zastonj. Drugod bi računali samo za tako večerjo 60 do 70c, ako ne več. Dobička ne bo, prej izguba. Želeti je, da bi se naše občinstvo bolj zanimalo za take prireditve.

V soboto dne 26. decembra ob 8. zvečer bo v tukajšnjem Slov. nar. domu sestanek igralcev in igralk ter vseh tistih, ki imajo veselje do diletanstva ter se zanimajo za dramatiko. Skušali bomo najti pota, po katerih bi prišli skupaj in delovali skupaj vsi, katerim

IZGUBILA \$3,000

Mesto Chicago je polno prevarantov in pregnanih agentov, ki ponujajo ničvredne po krivem imenovane vrednostne papirje (delnice in bonde). Žrtve teh prevarantov so navadno preprosti, lahkoverni ljudje, od katerih sleparji izvlečejo vse prihranke.

Ako imate opraviti s takimi ljudmi, boste gotovo izgubili. Neka vdova je v borbi za preživljanje sebe in svojih treh otrok s težkim delom prihranila \$3,000, da se zavaruje za starost in slučaje bolezni.

Prišel je k nji agent, začutil denar, in jo nagovarjal, da naj svoje prihranke vloži v ničvredno investacijo, katero ji je slikal v najbujnejših barvah. Posledica je bila, da je bila ob vsak dolar, ki ga je vložila v to podvzetje.

Ta nauk si je dobro zapomniti. V poslovanju z denarnimi transakcijami se vselej izplača dati prednost zanesljivi banki, ki že dolgo vrsto let služi častno, vestno in pošteno na temelju izkušenj.

Pomnite, da so uradniki največje banke na zapadni strani Chicago— in ta je Kaspar American State Bank, 1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill., vedno pripravljene vam biti brezplačno na uslugo z nasveti pri denarnih transakcijah, bile to vloge ali kaj drugega. Petintrideset let solidnega poslovanja je napravilo to banko varno in sigurno za vaše prihranke in investacije.

je ležeče za povzdigo dramske umetnosti in našem odru. Sedaj smo razkosani v več društev, katera prirejajo dramske predstave. Nobeno pa ne more pokazati kakega vidnega napredka. Udeležite se tega sestanka vsi in posežite v razprave s svojimi nasveti in pomisleki. Njegov cilj je konstruktiven v interesu naselbine in v interesu dramatike. V enotnosti in sodelovanju je moč.

Govoriti in zabavljati ni težko, težje pa je izvesti kako dobro stvar in potem sodelovati pri nji. Da, to je težko! Lahko pa je reči: "Bodo že drugi opravili!" Tako pravijo tisti, ki niti sami sebi ne verjamejo.

Tukaj imamo človeka, ki ga zelo veseli udrihati po

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".
List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG
Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO   **6% IN VARNO**

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

"rdečkarjih". Je brez možnost in prežet otročjih misli. Ima pa talent za "bluf". Vsi smo mu "preneumni". O socializmu ima toliko pojma kakor petelin o operi. Je vnet republikanec, rojake Slovence pa ima zato rad, ker se ž njimi opomore, da mu ni treba delati v tovarni. Pripravljen je prevzeti vsak urad, ali da bi izvrševal funkcije, zato je prelen. Je vedno dobre volje, ker drugi delajo zanj. Naprednost izliva iz globokih posod. Je pravi tip voditelja našega ljubega naroda. Parlamentarnega reda se je naučil pri bari. Boben mu je ideal glasbene umetnosti. Nobeden mu nič ne očita, ne reče, on pa vseeno kriči, da se nikogar ne boji, tudi glavnega odbora SNPJ, ne. Slaba vest se v njemu vseeno oglašča. To je svojstvo slabih značajev.

Ljudje delajo "za narod" in so neznansko ponosni na to dejstvo. Tolčejo se po prsih, češ, glejte, tak sem: jaz delam! Potem pa se do histerije razjezi in zagro-

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne.   Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koks in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav
za obilna naročila se toplo priporočam.

zi, da bo vse skupaj pustil. Narod nima od njih v resnici nič dobrega. Če bi v resnici delali zanj kakor trdijo, bi bilo to na narodu opaziti. Nič ne poudarjaj, koliko si že naredil! Vsak živ človek je dolžan pomagati k napredku. To koristi njemu in vsem drugim.

Ze dolgo se ponaylja resnica, da ljudske mase nimajo nobenega političnega prepričanja, ali pa ga menjajo kakor se spreminja vreme. Sedaj je na dnevnem redu nekaj novega. Ljudje, "ki ne spadajo k nobeni stranki", so se začeli javno oglašati v dopisih, kjer slovesno oznanjajo, da niso ne to ne ono. Ob enem izražajo vročo željo, da bi tudi drugi pristopili v njihovo nestransko stranko. Tudi to je dobro in poučno v teh veselih adventnih časih.

SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

NAŠ STENSKI KOLEDAR—NAŠ PONOS!

Vsakdo ima pravico, da je ponosen, če kaj brez primernega ukrene. Vsaka hišna gospodinja bo zelo ponosna na božični dan, če jo bo kdo pohvalil, da je vse fino uredila. Tudi Trinerjev stenski koledarji so želi vsako leto mnogo pohvale, toda naš stenski koledar za leto 1926 prekaša vse druge. Glavna slika tega koledarja je izdelana v obliki srca, tako vam tudi govori do srca. Predstavlja vam srečno hišo, zadovoljno mlado mater, nežnega otroka in veselega moža, vse okrašeno od solnčnih žarkov. To je v resnici dom, kjer kraljuje zdravje, ker rabijo Trinerjevo grenko vino. Trinerjevo grenko vino odpravlja vse želodčne neprilike, Trinerjev Cough Sedative pa prežene prehlad. Rabite tudi Trinerjev prašek zoper glavobol in Trinerjeve kapljice zopet zobobol; vse vam bo kmalu pomagalo. Vaš lekarnar ima Trinerjev stenski koledar za leto 1926 zastoj na razpolago, če ne pa nam pošljite 10 centov za poštno. Naslov: Joseph Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA, (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIŠNJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIŠE, (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertic, broširana	.60
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLOBJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij, roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana	.65
ZENINI NASE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

SASNI, (Jean de la Montaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA, (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana	.50
GOVORJEMU NARODU, (Valentin odnik, broširana	.25
GLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojeslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ZENITEV-TELJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana. 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIJALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatata	.30
ANGLJSKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kern)	5.00